

Vlaanderen
is veilig en rechtvaardig

JAARVERSLAG

2025

AGENTSCHAP
JUSTITIE & HANDHAVING

INHOUD

Voorwoord: Een nieuw verhaal	3
Feniks behandelt zedendelinquenten in Dendermonde	4
Hoe de justitieuizen met het RNR-model verdder inzetten op professionalisering	9
Stad Aalst trekt mee aan de kar van tiende Veilig Huis in Vlaanderen	13
Vroeg zien, snel schakelen: zo maakt het Veilig Huis het verschil	16
Gemeenschapsinstelling De Grubbe – 20 jaar door de ogen van twee ervaren collega's	20
Tussen kwetsbaarheid en complexiteit: aan de slag met jongeren in gemeenschapsinstellingen	24
Handhaving: de strijd tegen ondermijning	28
De enkelband als reddingsboei voor justitie?	31
Het agentschap in cijfers	34

Een nieuw verhaal

De klimaatcrisis en de crisis in onze gevangenissen hebben meer met elkaar gemeen dan je zou denken. Bijvoorbeeld dat vrijwel niemand er echt wakker van ligt. Hoe vaak er ook wordt gewaarschuwd voor de rampzalige gevolgen die op ons afkomen, het glijdt van de samenleving af als water van een eendenrug. We doen er liefst onze ogen voor dicht en hopen op het beste. Tegen beter weten in.

Dat zou overigens prima lukken, ware het niet dat de media een passie hebben voor cijfers en records. En ook daar zit een opvallende gelijkenis. Het warmterecord op een bepaalde dag is dit jaar al vijf keer gesneuveld. Het aantal grondslapers in onze gevangenissen doet nog net iets straffer: dat heeft zichzelf al zes keer overtroffen.

In de wetenschap dat het volledig achterhaald zal zijn wanneer u dit leest: bij het online gaan staat het record op 770 gedetineerden voor wie geen bed beschikbaar is.

Als ik de onverbeterlijke optimist in mezelf even loslaat, zie ik in deze diepe systeemcrisis van het gevangeniswezen één hoopvol lichtpuntje. De malaise dwingt justitie en politiek om na te denken over 'straf & boete'. Wat willen we bereiken met een straf? Welke ruimte geven we binnen een straf aan de re-integratie van de dader? Hoe beschermen we de samenleving op de meest efficiënte manier tegen criminaliteit en verhinderen we dat daders opnieuw feiten plegen?

Bij al die vragen staat het Agentschap Justitie en Handhaving helemaal vooraan in het debat dat de hele samenleving zou moeten begeistere. Tijdens het nog maar vierjarig bestaan van ons Huis heeft minister Demir de moed gehad om te investeren in meer en betere begeleiding van slachtoffers én daders. Het agentschap wil een gids zijn in de zoektocht naar een correcte straf die ook een meerwaarde betekent voor de samenleving.

Begrippen als 'recidivebeperking' en 'risicoberekening' zijn hier aan de orde van de dag. We sleuren aan de kop om strafuitvoering op een wetenschappelijke manier aan te pakken, met respect voor slachtoffers, samenleving én daders. We gebruiken technologie binnen elektronisch toezicht om slachtoffers van geweld beter te beschermen, maar ook om jonge delictplegers met scherpe controle en strikte begeleiding weer op het rechte pad te helpen. Zedendelinquenten worden in Vlaanderen begeleid om zich psychologisch te laten behandelen. Werkstraffen geven vooral jonge overtreeders de kans om inzicht te krijgen in hun daden en de schade aan de samenleving te herstellen...

Ik maak me sterk dat Vlaanderen justitie in België meeneemt in een nieuw verhaal van strafuitvoering. En zoals ieder nieuw verhaal heeft het nood aan mensen die het willen lezen.

Veel leesplezier

Feniks behandelt zedendelinquenten in Dendermonde

Veel – heel veel – in de Belgische gevangenissen is een bron van miserie. Maar niet alles. Met ‘Feniks’ hebben het Vlaamse Agentschap Justitie en Handhaving, het gevangeniswezen en sociale partners de handen in elkaar geslagen voor een uniek project. In de oude gevangenis van Dendermonde wil Feniks daders van zedendelicten aanzetten tot behandeling om herval te voorkomen. “Met deze mensen moeten we hier werken, om het buiten de muren veiliger te maken.”

Beleidscoördinator Niels Jans van de afdeling Hulp- en Dienstverlening aan Gedetineerden (HDG) en psycholoog Milan Crombez van het Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg Adentro (CGG) geloven sterk in het Feniks-project, dat binnenkort zijn derde jaar ingaat. En dat is broodnodig. Te veel zedendelinquenten verlaten de gevangenis met onvoldoende probleeminzicht en zonder toegang tot gespecialiseerde hulpverlening. Precies daar wil Feniks verandering in brengen.

Met dat doel worden 25 gedetineerde zedendelinquenten ondergebracht in een aparte vleugel van de oude gevangenis

van Dendermonde. Therapie en engagement staan centraal. Gedetineerden moeten zelf een behandelcontract ondertekenen.

DE CYNICUS ZEGT DAN: GA NAAR FENIKS, KOM OP EEN GOED BLAADJE TE STAAN BIJ DE RECHTBANK EN GA VOORTIJDIG NAAR HUIS.

CROMBEZ: “We weten dat mensen hier aankomen met hun eigen motivatie. Die kan intrinsiek zijn – de wil om aan zichzelf te werken – of extrinsiek, bijvoorbeeld: ik laat me behandelen en dan wordt mijn dossier gunstiger bekeken. Beide motivaties zijn waardevol en daar kunnen we bij CGG Adentro mee aan de slag. Wij richten ons net op mensen die geen geschikt hulptraject vinden, binnen of buiten de gevangenis. Soms door andere psychische problemen die eerst aangepakt moeten worden, soms omdat ze geweigerd werden bij hulpverleningsinstanties buiten detentie, of omdat ze zelf behandeling weigerden. Daar willen wij verandering in brengen en de brug slaan naar hulpverlening buiten de muren.

Feniks kan gezien worden als een traject waarbij we de randvoorwaarden creëren zodat gedetineerden aansluiting vinden bij hulpverlening buiten detentie. Er moet altijd een vervolg komen, en daarop bereiden wij hen voor. De focus ligt op behandeling na detentie.”

JANS: “Het behandelcontract is een voorwaarde om hier te verblijven. Wie dat consequent schendt of het traject van anderen in gevaar brengt, wordt teruggestuurd naar de gewone gevangenispopulatie. Maar we zien ook dat gedetineerden veranderen doorheen de gesprekken. Sommigen komen van heel ver. Zelfs mensen die hun feiten eerder ontkenden, zetten stappen vooruit.”

CROMBEZ: “Dat merk je vaak al in de eerste gesprekken. Bij sommigen denk je: over een jaar staan we al veel verder. Bij anderen weet je dat het een lang traject wordt. De duur van een behandeltraject op Feniks hangt af van verschillende factoren, zoals aanwezige risicofactoren, mogelijke psychiatrische problematiek, het reclasseringstraject en de motivatie van de gedetineerde.

In principe blijven ze hier tot ze klaar zijn voor een opvolgtraject buiten detentie. Je zou kunnen zeggen dat we zowel pretherapeutisch als therapeutisch werken, met een dubbel doel: de motivatie voor behandeling verhogen en effectieve behandeling bieden in het kader van risicobeheersing.”

ZIJN ER NOG CRITERIA OM BIJ FENIKS TERECHT TE KUNNEN?

JANS: “Behandelbereidheid, een matig tot hoog risico op recidive, voldoende kennis van het Nederlands, voldoende sociale vaardigheden om in groep te functioneren, en de mogelijkheid om binnen negen maanden in aanmerking te komen voor beperkte detentie of elektronisch toezicht. Dat betekent niet dat ze dan vrijkomen. Dat is meestal niet zo. Feniks is géén ontsnappingsroute. Het is een werkplaats”

Niels Jans is beleidscoördinator bij de Afdeling Hulp- en Dienstverlening aan Gedetineerden binnen het Agentschap Justitie en Handhaving.

Milan Crombez werkt als psycholoog bij CGG Adentro. Samen zetten ze zich in voor begeleiding en ondersteuning van gedetineerden, met aandacht voor welzijn, geestelijke gezondheid en re-integratie.

Therapie eerst

FENIKS HEEFT 25 PLAATSEN. OP HOEVEEL ZEDENDELINQUENTEN IN DE GEVANGENIS?

CROMBEZ: “Volgens onderzoek van de VUB zijn dat er ongeveer 500 in Vlaanderen en Brussel. Er is dus ruimte voor meer initiatieven. Anderzijds hoeft niet iedereen in een Feniks-project terecht te komen. Een deel volgt al een behandeling binnen de gevangenis of heeft een uitgewerkt reclasseringsplan met zicht op gespecialiseerde begeleiding in de samenleving. Wij richten ons op een groep die tussen de mazen van het net valt.”

DE BEKENDE ZEDENDELINQUENT EDDY SNELDERS WAS SLACHTOFFER VAN GEWELD DOOR MEDEGEVANGENEN. EXPERTE MINNE DE BOECK STELDE DAT GEVANGENISPERSONEEL SOMS NEGATIEF STAAT TEGENOVER ZEDENDELINQUENTEN. IS FENIKS EEN ANTWOORD DAAROP? THERAPIE IN RUIL VOOR VEILIGHEID?

CROMBEZ: “Het verhaal van Snelders toont hoe onveilig detentie kan zijn voor zedendelinquenten. Veiligheid kan

dus een belangrijke motivatie zijn. En ook dan kunnen we aan de slag. Feniks is vooral een therapie bevorderende omgeving voor mensen die moeilijk aansluiting vinden bij hulpverlening.

We stimuleren sociale contacten door samen te leven en te eten. Veel behandelingen buiten de gevangenis gebeuren in groep. Het is dus belangrijk dat ze dat hier al leren. Sociale vaardigheden helpen ook om risico's te beperken. Veel mensen hebben dat nooit geleerd. Daar werken we aan.

Maar ook binnen Feniks blijft veiligheid een uitdaging. Het is een diverse groep en er kan spanning ontstaan. Verbaal of fysiek geweld tolereren we niet. Dat hoort niet in een therapeutisch klimaat. In dat geval kan het verblijf hier stopgezet worden.”

JANS: “Feniks biedt geen voorkeursbehandeling. Dit is een normaal, streng gevangenisregime in een sterk verouderde instelling. In sommige andere gevangenissen wordt de basismenselijkheid niet altijd gerespecteerd en is het leven bijzonder zwaar voor zedendelinquenten. Maar dat kan je moeilijk als norm beschouwen. Dan is het net omgekeerd om Feniks als ‘voorkeursbehandeling’ te zien.”

A photograph of two men in a meeting. The man in the foreground, on the right, has a beard and glasses, wearing a dark blue sweater, and is leaning forward with his arms crossed. The man in the background, on the left, also has a beard and glasses and is looking towards the camera. They are in a room with large windows and modern interior design.

“Sommigen hopen dat ze door hier te komen hun dossier positief kunnen beïnvloeden. Daar kunnen we mee werken”

VEEL MENSEN GELOVEN NIET DAT THERAPIE WERKT BIJ ZEDENDELINQUENTEN. SOMMIGEN DENKEN ZELFS DAT ZE ER NET GEVAARLIJKER VAN WORDEN DOOR DE OPGEDANE KENNIS.

CROMBEZ: “Als ik dat zou geloven, deed ik dit werk niet. Onderzoek spreekt dat tegen. Therapie werkt wel degelijk en voorkomt slachtoffers.”

ZE ZOUDEN OOK VAKER HERVALLEN.

CROMBEZ: “Dat is ook een misvatting. Druggebruikers hervallen vaker. Vermoedelijk geldt dat ook voor geweldsdelicten. Behandeling moet goed gebeuren en voortgezet worden na detentie. Maar je kan er niet omheen dat de impact van zedenfeiten groter is voor slachtoffers en samenleving.”

Maatwerk

WAT HOUDT DE BEHANDELING BINNEN FENIKS CONCREET IN?

CROMBEZ: “We zoeken voortdurend naar manieren om mensen inzicht te geven in hun daden en hen handvatten te bieden om herval te voorkomen. Daarbij kijken we ook naar onderliggende problemen. Neem iemand die geweigerd wordt voor een zedenbehandeling door agressieproblemen: dan kan er op Feniks eerst gewerkt worden aan de agressie- of impulscontroleproblematiek van deze persoon.

Praten is een eerste stap, maar therapie moet aangepast worden aan de persoon. Bij mensen met een cognitieve beperking werk je meer met herhaling en kortere sessies. Bij anderen kan je cognitief meer uitdagende opdrachten geven. Het is maatwerk, waarbij we rekening houden met wat aanslaat bij de persoon.

We hebben een module rond het vlaggensysteem, waarbij gedetineerden leren onderscheiden wat seksueel grensoverschrijdend gedrag is en wat aanvaardbaar is. Andere modules zijn bijvoorbeeld emotieregulatie en gezonde seksualiteit.”

NU LIJKT HET ALSOF ZEDENDELINQUENTEN NIET WETEN WAT JUIST EN FOUT IS. WERKT ZO’N SYSTEEM ECHT?

CROMBEZ: “Zeker. Het normen- en waardensysteem van deze mensen ligt vaak ver van dat van de samenleving. Wat wij grensoverschrijdend vinden, is dat voor hen soms niet. Dat besef groeit wel degelijk via onder meer het vlaggensysteem. Voor sommigen is het een openbaring dat je niet zomaar met een kind kan chatten, of dat een kind geen toestemming kan geven voor seksualiteit. Of: ‘maar het was een prostituee, ik had toch betaald’. Gedetineerden beoordelen deze module zelf als zeer nuttig, net omdat ze zo concreet aansluit bij hun feiten.

Dat verschil in normenkader toont ook hoe belangrijk opvolging buiten de gevangenis is. Daar moeten ze omgaan met vrijheden: internet, relaties, keuzes rond werk, woont of vrije tijd. Dat moet aansluiten bij wat ze hier leren.”

Gezocht: bewuste cipier

DIT IS EEN PROEFPROJECT. WELKE LESSEN KUNNEN WE AL TREKKEN?

JANS: “Laat mij eens positief zijn. Ik werk in de hele gevangenis van Dendermonde en zie duidelijke verschillen. De samenwerking tussen penitentiair beambten, therapeuten en andere partners is hier een sleutel tot succes. Dat therapieklimaat groeit en werpt vruchten af. Dat zou ik graag breder zien.”

CROMBEZ: “Daar ben ik het mee eens, maar er is ook werk aan de winkel. Die samenwerking vraagt veel energie. We hebben nog geen stabiel team van beambten kunnen uitbouwen. Dat is jammer, want gerichte opleiding en coaching zou een grote meerwaarde zijn.

“ In een ideale wereld nemen penitentiair beambten binnen Feniks een rol op die verder gaat dan die van bewaker

Ik heb voorgesteld om cipiers specifiek te laten solliciteren voor Feniks, zodat je mensen krijgt met affiniteit voor de doelgroep. Dat bleek niet mogelijk door een gebrek aan personeel.

In een ideale situatie is er informatie-uitwisseling tussen alle partners, met respect voor het beroepsgeheim. Dat versterkt het therapeutisch klimaat. Dat is niet altijd zo. Helaas zijn er ook incidenten geweest waarbij beambten hun afkeer te sterk tonen tegenover gedetineerden. Dat werkt contraproductief. Een therapieomgeving moet veilig aanvoelen. De beste resultaten halen we met mensen die niet stigmatiseren.”

WAT KAN ER NOG BETER?

JANS: “Dat deze manier van werken breder wordt toegepast, ook bij andere delinquenten. Iedereen heeft er baat bij dat gevangenispersoneel meer betrokken is.”

CROMBEZ: “Ik zou graag meer ruimte maken voor identiteitsontwikkeling. Wie ben je nog, buiten je delict? Hoe wil je verder? Ook meer werk- en opleidingsmogelijkheden zouden helpen. Die zijn er al, maar beperkt door de infrastructuur van de gevangenis. Dat Feniks bestaat, is op zich al een grote stap vooruit.”

“Kwalitatieve daderbegeleiding zorgt voor meer veiligheid”

De Vlaamse justitiehuizen zetten een belangrijke stap in de verdere professionalisering van hun werking. Na een intense voorbereiding werd in het najaar van 2025 het Risk Need Responsivity-model (RNR) ingevoerd, een internationaal erkend en wetenschappelijk onderbouwd kader voor daderbegeleiding dat gericht is op het verminderen van recidive.

Justitieassistenten zullen zich in de begeleiding expliciet richten op de aanpak van risicofactoren bij justitiabelen die recidive in de hand werken. Het recidivebeperkend werk van de justitieassistenten wordt door RNR sterker gestructureerd, transparanter én efficiënter.

Identikit An-Sofie Versypt

An-Sofie Versypt is sinds 2025 directeur Risicotaxatie en Psychodiagnostiek bij het Agentschap Justitie en Handhaving, afdeling Justitiehuizen. Ze heeft een achtergrond als klinisch psycholoog in een forensisch psychiatrisch centrum en werkte ook een tijd als gerechtsdeskundige.

“We willen ons baseren op wat internationale studies aantonen dat werkt”, zegt An-Sofie Versypt, directeur Risicotaxatie en Psychodiagnostiek bij het Agentschap Justitie en Handhaving. “Ons streven naar meer wetenschappelijke onderbouwing van de daderbegeleiding kwam in een stroomversnelling nadat Vlaams minister van Justitie Demir dit voornemen had verankerd in haar beleidsnota (2020). Een heel goede zaak. Als we nieuwe slachtoffers willen voorkomen, moeten we blijven inzetten op een kwaliteitsvolle daderbegeleiding.”

Missie: nieuwe strafbare feiten vermijden

Justitiehuzen begeleiden mensen die onder toezicht staan van justitie: na een veroordeling, tijdens een voorwaardelijke straf, of in het kader van een alternatieve maatregel. “In het verleden was het werk van de justitiehuzen sterk geïnspireerd door een traditionele sociaalwerklogica, “zo verduidelijkt An-Sofie. “De nadruk lag op begeleiding en op mensen helpen om opnieuw hun plaats in de samenleving te vinden. En dit binnen een justitieel kader met controle op de opgelegde voorwaarden. Doorverwijzing naar de juiste hulpverlening was hierin essentieel.”

An-Sofie benadrukt dat die benadering belangrijk blijft, maar wetenschappelijk onderzoek toont aan dat in een reclasseringscontext meer nodig is.

“Daarom zetten we vandaag nog meer in op het gericht werken rond factoren die samenhangen met criminaliteit, zoals middelenmisbruik, een agressieprobleem, het minimaliseren van feiten, verkeerde vrienden enz.”

“We willen ons baseren op wat internationale studies aantonen dat werkt

Met de invoering van het RNR-model wordt recidivebeperking expliciet het centrale doel van de begeleiding. Dat betekent niet dat het werk van vroeger niet goed was, verduidelijkt An-Sofie Versypt.

“Veel justitieassistenten deden eigenlijk al dingen die perfect binnen het RNR-denken passen. Het verschil is dat we er nu een duidelijk, wetenschappelijk onderbouwd kader rond plaatsen, met een duidelijke werkwijze en handvaten voor de justitieassistent. Dat geeft houvast en maakt het werk van de justitieassistent transparanter en consistent. Trouwens, in andere landen -zoals Nederland, Zweden en Canada- is daderbegeleiding ook op het RNR-model gebaseerd omdat het een bewezen effectieve aanpak is. We zitten dus in goed gezelschap.”

Met de VUB als partner

Voor de implementatie van dit RNR-denken wordt samengewerkt met de Vrije Universiteit Brussel. En die samenwerking betekent een grote meerwaarde, volgens An-Sofie. “Zo koppelen we de professionele expertise van de justitieassistenten aan de academische kennis van de VUB. Theoretische inzichten krijgen een directe vertaling in de praktijk.”

Minder beschrijven, meer analyseren

“Wat er concreet verandert voor de justitieassistenten? Een belangrijk verschil is dat dossiers systematischer worden opgebouwd. Risicofactoren en beschermende factoren worden explicieter in kaart gebracht, en verslagen bevatten meer analyse. Waar we vroeger soms vooral beschreven wat er aan de hand was, proberen we nu sterker te analyseren. Welke factoren spelen hier een rol voor herval? Hoe hangen ze samen? En waar moet de begeleiding prioritair op inzetten?”

Om dat mogelijk te maken werd de voorbije jaren stevig geïnvesteerd in ondersteuning, met de hulp van de VUB. “Justitieassistenten kregen opleidingen, de basiscursus werd herwerkt en ook digitale tools en verslagsjablonen werden aangepast. In die sjablonen zitten bijvoorbeeld reflectievragen die assistenten helpen om verder te denken dan de eerste indruk. Het doel is dat we op een uniforme manier informatie verzamelen en analyseren. Op die manier zetten we de professionele deskundigheid van de justitieassistent nog meer in de verf. Bovendien kan die steeds beroep doen op onze psychologen.”

De rol van psychologen en risicotaxatie

Een belangrijk onderdeel van het RNR-denken is een systematische inschatting van het risico op herval. Binnen de justitiehuzen spelen psychologen daarin een centrale rol. An-Sofie licht toe hoe dat juist in zijn werk gaat.

“En geen nieuwe feiten plegen wil ook zeggen: geen nieuwe slachtoffers maken.”

“Justitieassistenten brengen risicofactoren in kaart. In complexe dossiers gebeurt de uiteindelijke risicobepaling door psychologen, die getraind zijn in het gebruik van gestructureerde risicotaxatie-instrumenten. Dat zijn wetenschappelijk gevalideerde methoden die helpen om het risico op herval zo objectief mogelijk te beoordelen.”

Psychologen ondersteunen justitieassistenten niet alleen bij risicotaxaties, maar ook bij psychodiagnostiek en bij complexe dossiers.

Geen nieuwe feiten, geen nieuwe slachtoffers

Mensen die begeleid worden door een justitieassistent zullen zeker baat hebben bij de RNR-aanpak, al zal het ook een grotere inspanning vragen, zo stelt An-Sofie.

“Justitieassistenten zullen, als het nodig is, gerichter doorvragen en doorgaan op bepaalde onderwerpen. Daarvoor kunnen ze terugvallen op hun expertise in motiverende gesprekstechnieken. Die directe aanpak kan confronterend zijn, maar het helpt de justitiabele om inzicht te krijgen in waarom hij of zij strafbare feiten blijft plegen. En als wij beter in kaart brengen waar de risico's liggen, kunnen we ook gerichter doorverwijzen naar hulpverlening of andere ondersteuning. Dat verhoogt de kans dat iemand duurzaam uit de problemen blijft. Een leven zonder nieuwe veroordelingen is uiteindelijk ook in het belang van de justitiabele zelf. En geen nieuwe feiten plegen wil ook zeggen: geen nieuwe slachtoffers maken.”

Efficiënter samenwerken met magistratuur en partners

De invoering van het RNR-model heeft ook impact op de samenwerking met magistraten en hulpverleningspartners.

Voor magistraten betekent het vooral dat adviezen en verslaggeving over een justitiabele meer gestructureerd en op maat onderbouwd zijn.

“Onze verslagen brengen nu systematischer risicofactoren en beschermende factoren in kaart”, zegt An-Sofie. “Dat helpt magistraten om beter onderbouwde beslissingen te nemen, met voorwaarden die echt een verschil kunnen maken voor de dader of verdachte.”

Maar ook in het begeleidingswerk ziet An-Sofie voordelen: “Naast verslaggeving zullen justitieassistenten ook -dankzij een grondige analyse- nog meer doelgericht invulling kunnen geven aan de voorwaarden die aan de justitiabele zijn opgelegd.”

Ook voor hulpverleningspartners kan de aanpak voordelen bieden. “Doordat onze justitieassistenten gericht werken aan het beperken van recidive, is een doorverwijzing naar hulpverlening niet altijd nodig. Als dat toch gebeurt, kunnen we duidelijk aangeven welke noden er spelen. Onze partners moeten dus niet van nul beginnen.”

Tegelijk erkent An-Sofie dat er verschillen in perspectief bestaan tussen de justitiehuisen en de hulpverlening. “Voor de justitiehuisen staat recidivebeperking centraal. In de

zorgsector ligt de focus vaak op het welzijn van de cliënt. Die doelen overlappen soms, maar niet altijd volledig. Daarom blijft het belangrijk om in dialoog te blijven gaan met mekaar.”

De keuze voor RNR is doelbewust

Binnen de forensische psychologie bestaan verschillende modellen om met daders te werken. Naast RNR wordt bijvoorbeeld ook vaak verwezen naar het Good Lives Model, dat vertrekt vanuit menselijke basisbehoeften en inzet op persoonlijke ontwikkeling.

Volgens An-Sofie hoeven die benaderingen elkaar niet uit te sluiten. “Het debat wordt soms voorgesteld als een keuze tussen het ene of het andere model”, zegt ze. “Maar in de praktijk vullen ze elkaar vaak aan.”

Wat volgens haar wel duidelijk is, is dat het RNR-model vandaag het sterkst wetenschappelijk onderbouwd is als het gaat over het verminderen van recidive. En wil ze tot slot graag benadrukken dat het model niet alleen focust op risico's. “Er bestaat soms een misvatting dat RNR een negatief of repressief model is. Maar het kijkt ook naar beschermende factoren: wat zijn de sterktes van iemand, welke elementen helpen om herval te voorkomen? Die factoren willen we net versterken.”

“We zijn er zeker van dat RNR ons een solide kader geeft om te doen wat we elke dag proberen: mensen begeleiden op een manier die herval voorkomt en zo de samenleving veiliger maken.”

RNR: een woordje uitleg

NR staat voor Risk, Need en Responsivity. Het model werd in de jaren negentig ontwikkeld door de Canadese criminologen James Bonta en Donald Andrews en geldt vandaag internationaal als een van de meest onderzochte en toegepaste kaders binnen daderbegeleiding in het algemeen en reclassering in het bijzonder. Het model vertrekt van drie kernprincipes.

1. Risk – differentiëren volgens risico

Niet elke justitiabele heeft dezelfde kans op herval. Het risicoprincipe stelt dat de intensiteit van de begeleiding moet afgestemd zijn op dat risico. Mensen met een hoog risico op recidive hebben intensievere begeleiding nodig dan mensen met een laag risico.

An-Sofie: “Dat klinkt logisch, maar onderzoek toont ook iets anders: te intensieve begeleiding bij mensen met een laag risico kan zelfs contraproductief zijn. Daarom is het belangrijk dat we differentiëren.”

2. Need – focussen op criminogene factoren

Het tweede principe bepaalt waar de begeleiding zich op richt. Het gaat dan om zogenoemde criminogene noden: factoren die aantoonbaar samenhangen met het plegen van strafbare feiten, zoals antisociale attitudes, problematische relaties, middelengebruik of een gebrek aan structuur.

An-Sofie: “In de begeleiding focussen we dus specifiek op factoren die een link hebben met herval.”

3. Responsivity – werken op maat

Het derde principe gaat over de manier waarop begeleiding wordt georganiseerd. Elke persoon vraagt een andere aanpak.

An-Sofie: “Je moet rekening houden met cognitieve vaardigheden, motivatie, psychologische problemen enz. Het model zegt eigenlijk: pas je aanpak aan aan de persoon die voor je zit, en werk met technieken waarvan we weten dat ze effectief zijn.”

Samen vormen deze principes een kader dat zowel gestructureerd als flexibel is.

Stad Aalst trekt mee aan de kar van tiende Veilig Huis in Vlaanderen

In Aalst werd in 2025 een tiende Veilig Huis geopend. De opening vond symbolisch plaats op de vooravond van 25 november, de Internationale Dag voor uitbanning van Geweld tegen Vrouwen. Het werkingsgebied van Veilig Huis 'Dender' omvat achttien gemeenten in het zuidoosten van de provincie Oost-Vlaanderen. Aalst neemt een voortrekkersrol op. Het sociaal-politioneel team en een casusondersteuner vormen de lokale schakel. Burgemeester Christoph D'Haese vertelt waarom de stad een groot belang hecht aan de uitbouw van het Veilig Huis.

WAAROM IS INTRAFAMILIAAL GEWELD EEN KERNTAAK VAN EEN LOKAAL BESTUUR?

Intrafamiliaal geweld heeft een enorme impact op het welzijn, de veiligheid en de gezondheid van de inwoners. Het slaat letterlijk en figuurlijk wonden bij de betrokkenen en hun netwerk. Aalst telt 962 straten en in elk van die straten kennen we minstens één geval van intrafamiliaal geweld. Het komt bovendien voor in alle lagen van de bevolking. Als lokaal bestuur staan we het dichtst bij onze inwoners en willen we hun eerste vangnet zijn wanneer ze hulp nodig hebben. Of we willen minstens de eerste signalen opvangen wanneer er problemen opduiken. Dat is onze antennefunctie. Een goede bestuurder is iemand die dicht bij zijn bevolking staat, die hen kent. We zien de gevolgen meestal terug in lokale eerstelijnsdiensten: het OCMW, de politie, de school en diverse welzijnsorganisaties. En dus kan ook een lokaal bestuur niet afzijdig blijven. Bovendien is

veiligheid een absoluut 'topproduct' van een lokaal bestuur. Dat is geen loze verkiezingslogan. Ik ben er rotsvast van overtuigd dat veiligheid creëren en kwetsbare inwoners beschermen datgene is waarmee een lokaal bestuur zich kan onderscheiden. Preventie, vroegdetectie en samenwerking met partners zijn de hefboomen om dit waar te maken.

WAAROM VOND DE STAD HET BELANGRIJK OM MEE TE WERKEN AAN DE UITROL VAN HET VEILIG HUIS? WELKE ROL WIL DE STAD HIERIN SPELEN EN HOE KAN DAT EEN AANVULLING ZIJN OP WAT DE ANDERE PARTNERS DOEN?

Intrafamiliaal geweld is vaak erg complex en net daarom vraagt het om een doorgedreven samenwerking. Het is als het ware een moeilijke puzzel met veel stukken. Ik geloofde vanaf de eerste minuut in de meerwaarde van het

Identikit Christoph D'Haese

Christoph D'Haese (*1967, Aalst) is een Belgisch N-VA-politicus, jurist van opleiding en sinds 2013 burgemeester van Aalst. Naast zijn werk als volksvertegenwoordiger houdt hij een focus op justitie, veiligheid en binnenlands bestuur.

Veilig Huis waar al die partners samenwerken. Het gaat bij intrafamiliaal geweld niet om een klassiek penaal dossier. Justitie, politie, hulpverlening en lokaal bestuur hebben er samen een rol in te spelen. Door de samenwerking kunnen we sneller informatie delen en -zeer belangrijk- het risico correct inschatten. Vandaar ook het interne systeem van knipperlichten in de Veilige Huizen. Je ziet dat ook in de reeks die nu loopt op VRT ("En nu is ze dood"). De hamvraag is elke keer weer: hadden we dit kunnen vermijden? Vanuit de stad willen we een verbindende en faciliterende rol opnemen: huisvesten van het Veilig Huis, inzetten op bewustmaking rond preventie, aanmelden en detecteren van situaties vanuit de stadsdiensten. We kunnen vervolgens een hulpverlenende en ondersteunende rol opnemen. Door de inzet van de casusondersteuning zorgen we ervoor dat de hulpverlening niet alleen op de rails wordt gezet maar ook op elkaar wordt afgestemd. Elk dossier is immers anders en vraagt om maatwerk. Wanneer bijvoorbeeld minderjarige kinderen in veiligheid moeten worden gebracht, kan dat via het klassieke parcours, maar dat duurt helaas veel te lang. Met het Veilig Huis kan je snel en adequaat reageren.

Voor de inwoners is het Veilig Huis een kwaliteitsvolle hulpverlening met als doel onveilige situaties snel te de-escaleren. Door de samenwerking van de partners wordt die hulpverlening een minder versnipperd geheel en krijgt het gezin de gecoördineerde aanpak waar het recht op heeft. Dat verhoogt de kans dat geweld daadwerkelijk stopt

en dat slachtoffers beter beschermd worden. Voor lokale diensten biedt het Veilig Huis ondersteuning en expertise. Hulpverleners, de politiemann of de maatschappelijk werker bijvoorbeeld, staan er niet alleen voor wanneer ze met complexe situaties geconfronteerd worden. Door samen aan tafel te zitten bouwen ze de nodige ervaring op in risicotaxatie. Een Veilig Huis is een huis met vele kamers en die moet je allemaal kennen.

“ Intrafamiliaal geweld is vaak erg complex en net daarom vraagt het een doorgedreven samenwerking

En dat het nodig is, bewijst het feit dat er in 2025 vierhonderd dossiers werden opgesteld in de stad. Dat is meer dan één per dag! Desondanks ben ik ervan overtuigd dat er nog een groot 'dark number' blijft, want meldingen bij politie en hulpverlening geven slechts een beperkt deel van de realiteit

“ Als lokaal bestuur staan we het dichtst bij onze inwoners en willen we hun eerste vangnet zijn wanneer ze hulp nodig hebben.

“ Het moet de ambitie zijn om de werking van het Veilig Huis in heel Vlaanderen in te bedden.

weer. Veel gevallen blijven dus spijtig genoeg nog onder de radar. Ook dat moeten we durven benoemen. De verruiming van de maatschappij laat zich ook tussen de muren van de huizen voelen. Maatschappelijke factoren als kansarmoede en sociaal isolement spelen hierin ongetwijfeld mee.

HOE ZIET DE STAD DE TOEKOMST VAN HET VEILIG HUIS? HOE KAN DE SAMENWERKING TUSSEN DE BETROKKEN PARTNERS VERDER EVOLUEREN?

We moeten alle registers opentrekken om de problematiek van intrafamiliaal geweld in de grootst mogelijke samenwerking aan te pakken. We zijn erg blij dat we in Aalst het kloppende hart kunnen zijn van het Veilig Huis. Veiligheid is een basisrecht en dat geldt des te meer voor de eigen omgeving van de mensen. Ik heb ooit in een assisenzaak gepleit dat 'huis' een woord is dat in het enkelvoud moet staan en nooit in het meervoud. 'Huizen' of 'tehuizen', dat zouden we nooit mogen zeggen. Je moet één veilig huis hebben en dat is bij voorkeur de eigen omgeving. Een thuis moet een omgeving zijn waar alles klopt. Als het Veilig Huis dat kan overnemen, voor even creëren of er terug naartoe werken, dan is dat een goede zaak.

WELKE BOODSCHAP WIL JE GEVEN AAN LOKALE BESTUREN DIE NOG NIET ZIJN INGESTAPT IN HET VEILIG HUIS OF DIE NOG TWIJFELEN OF ZE ZULLEN INSTAPPEN?

Ik kan andere steden en gemeenten alleen maar aanraden om deze belangrijke mijlpaal te nemen: het thema onder de aandacht brengen maar evenzeer het belang van lokaal engagement. Het moet de ambitie zijn om de werking van het Veilig Huis in heel Vlaanderen in te bedden. Intrafamiliaal geweld is overal aanwezig. Het stopt niet aan de grenzen van locaties, gemeentes, organisaties of beleidsniveaus. Engagement van alle partners is daarom onontbeerlijk. We kunnen dit niet aanpakken zonder een engagement van alle lokale besturen. Dat betekent niet dat ze alles zelf moeten doen, maar dat ze deel uitmaken van een sterk netwerk waarin iedereen zijn rol kan spelen. Mijn boodschap aan andere lokale besturen is dan ook: durf mee te stappen in partnerschap. Door de krachten te bundelen, staan we veel sterker dan wanneer elk bestuur apart probeert te werken. En zo kunnen we echt het verschil maken voor wie met intrafamiliaal geweld wordt geconfronteerd.

VROEG ZIEN, SNEL SCHAKELEN: ZO MAAKT HET VEILIG HUIS HET VERSCHIL

“Wij willen de kanaries in de koolmijn zijn”

Hoe bouw je een aanpak uit die écht het verschil maakt bij intrafamiliaal geweld? In dit gesprek nemen Sophie en Katrien ons mee in het ontstaan, de werking en de uitdagingen van Veilig Huis Rivierenland. Ze tonen hoe samenwerking en vertrouwen de kern vormen van hun aanpak, en hoe zij elke dag opnieuw werken aan veiligheid voor gezinnen in kwetsbare situaties.

Sophie van de Wouw is sinds 2019 casusregisseur bij Veilig Huis Rivierenland. Naast consult en casusregie voor de regio Willebroek, begeleidt ze de groep Moedige Moeders, geeft ze de vorming Ongestelde Vragen en sessies weerbaarheid.

Katrien Leemen is sinds 2023 casusregisseur bij Veilig Huis Rivierenland. Naast consult en casusregie voor de regio Lier, begeleidt ze de lotgenotengroep voor mannen en de dadergroep.

NEEM ONS EENS EVEN MEE IN DE VOORGESCHIEDENIS. HOE KWAM HET VEILIG HUIS RIVIERENLAND TOT STAND?

SOPHIE: “Het Veilig Huis is de opvolger van het Family Justice Center, dat al in mei 2017 werd opgestart in Mechelen. Het Veilig Huis Rivierenland is één van de drie Veilige Huizen in de provincie Antwerpen, naast Veilig Huis Antwerpen en Veilig Huis Kempen. Het lokaal bestuur was hier van bij het begin betrokken. Vandaar ook onze mooie stek hier in het Sociaal Huis.

Onze vaste kernpartners zijn het parket, de politie en de twaalf OCMW's uit de regio. Verder werken we ook heel nauw samen met het Justitiehuis, het VK (Vertrouwenscentrum Kindermishandeling), CAW (Centrum Algemeen Welzijnswerk) en de OSD's (Ondersteuningscentra Jeugdzorg en Sociale Diensten jeugdrechtsbank). Er zijn ook ad hoc partners, zoals het Huis van het Kind.”

KATRIEN: “Wij zijn geen begeleidende dienst. Wij komen pas in tweede lijn. Daarom hebben we die samenwerking met al die partners hard nodig. Een justitieassistent bijvoorbeeld is betrokken bij een tijdelijk huisverbod en brengt ons hiervan op de hoogte. Dat is voor ons de ideale periode om samenwerking op te starten. En de justitieassistent kan erop vertrouwen dat we ook na het huisverbod blijven opvolgen.”

SOPHIE: “Mensen vragen soms: wat is jullie mandaat? Ik antwoord dan dat wij geen officieel mandaat hebben, zoals bij de justitiehuisen waarbij begeleiding opgelegd wordt door een rechter, maar dat is net goed. Wij krijgen ons mandaat van de betrokken gezinnen.”

WAT IS DE ROL VAN EEN CASUSONDERSTEUNER?

SOPHIE: “Een casusondersteuner legt de puzzel. Wie is er allemaal al betrokken bij dit gezin en wie zou er nog nodig zijn? Het verschil met casusregie is de looptijd en de complexiteit. Casusregie vergt langere trajecten en meer puzzelwerk.”

KATRIEN: “Hier in Mechelen zijn we met tien. Als we 's morgens aankomen, checken we eerst de berichten op de telefoon en in de mailbox. Verder hebben we gesprekken met gezinnen. Dat kan hier in het Sociaal Huis of bij hen thuis. Kortere gesprekken kunnen ook telefonisch. Bij een huisbezoek, in hun eigen 'habitat', leer je mensen beter kennen en bouw je meer vertrouwen op. Maar het houdt ook risico's in, en niet alle collega's voelen zich daar even comfortabel bij. Veiligheid, voor de cliënten maar ook voor onszelf, is prioritair. We krijgen hierrond richtlijnen van het agentschap én sinds kort hebben we ook een 'noodknop'.”

“Door geweld
op hun niveau
bespreekbaar
te maken, neem
je net last bij
hen weg.”

“Op vlak van trauma is er weinig verschil tussen getuige zijn van of slachtoffer zijn van geweld.”

SOPHIE: “Ons werkgebied is vrij uitgestrekt. Het loopt van Puurs tot Berlaar en Nijlen. Mensen kunnen hier in Mechelen terecht maar ook in hun eigen gemeente. Die nabijheid is de meerwaarde van de samenwerking met de lokale besturen. Zij voorzien een plek voor ons in hun gemeente waar we zitdagen houden. Dat kan bij de politie of het OCMW zijn.

Eén of twee keer per maand overleggen we met politie, parket en OCMW en verdelen we de dossiers die zij aanbrengen. Dat kan elke maand sterk variëren, maar het schommelt meestal rond de tien. Als het nodig is springt de ene collega bij voor de andere. Efficiënt teamwork maakt het haalbaar. Belangrijk: wij werken niet met een wachtlijst. Het gaat immers soms om erg prangende situaties die een groot risico inhouden. En verder is een goede samenwerking met de partners cruciaal, waardoor je er als regisseur of ondersteuner niet alleen voorstaat. Het vertrouwen tussen de partners is doorheen de jaren gegroeid. In het begin was er nog wat weerstand: wat komen jullie hier doen op ons ‘terrein’? Maar dat is intussen volledig weggesmolten. Het

decreet regelt een aantal zaken rond delen van gegevens, privacy en geheimhouding en dat maakt de samenwerking alleen maar makkelijker.”

OP VRT LIEP DE SERIE ‘EN NU IS ZE DOOD’, OVER FEMINICIDE. HERKENNEN JULLIE WAT DAAR GETOOND WORDT?

KATRIEN: “Wat we daar zien, is inderdaad heel herkenbaar. We hebben allemaal al heftige dingen meegemaakt, met overlijdens ook. En dat komt altijd heel hard binnen. Het toont hoe moeilijk ons werk is. We kunnen ons bed niet bij de mensen zetten en zelfs al moest dat kunnen, dan nog kunnen we helaas niet voorkomen dat zulke vreselijke dingen gebeuren. We kunnen enkel waakzaam blijven.”

SOPHIE: “De aandacht in de media voor dit thema is een goede zaak. De maatschappij kijkt nu anders dan vroeger naar intrafamiliaal en seksueel geweld, en ook gender. We zijn er nog lang niet, maar de aanzet om dit allemaal ernstig

te nemen is er ontegensprekelijk. En we hebben gezien hoe de ingesteldheid van justitie, politie en hulpverlening immens is geëvolueerd. Er is bijvoorbeeld nu een juridisch kader dat verkrachting binnen het huwelijk strafbaar maakt.”

JULLIE KRIJGEN ZELF OOK VEEL VERHALEN TE HOREN. WELKE ZIJN JULLIE BIJGEBLEVEN?

KATRIEN: “De moeilijke dingen, de frustraties blijven altijd meer hangen. Zo zijn er de eeuwige wachtlijsten. Als je mensen zover krijgt dat ze hulp willen aanvaarden, bots je vaak op beperkte capaciteit binnen de hulpverlening, waardoor wachttijden kunnen oplopen tot een jaar of zelfs anderhalf jaar. Wij moeten dan zoeken naar noodscenario's om in die overbruggingsperiode toch wat veiligheid te creëren, zeker wanneer er kinderen bij betrokken zijn.

De impact van onze job valt moeilijk te meten. Wat je mogelijk voorkomen hebt, is niet zichtbaar. Toch is het wel iets waar je je als casusondersteuner aan kan vasthouden, ook al is het slechts iets kleins. Mensen zijn vaak erg dankbaar. Ze voelen zich voor het eerst echt gehoord.”

SOPHIE: “Het is uniek dat wij met de twee partijen werken, met het slachtoffer én met de dader. Wij doen niet aan waarheidsonderzoek, we zijn geen rechters. Als mevrouw bijvoorbeeld zegt dat er bij mijnheer een verslaving in het spel is en mijnheer geeft dat toe maar zegt dat ook bij mevrouw een verslaving zit, dan gaan wij dat niet als waar of onwaar beoordelen. We nemen het mee in onze verdere ondersteuning. Ik sluit mijn gesprekken altijd op dezelfde manier af door te zeggen: ik hoop dat we mekaar nooit meer horen. Dat klinkt misschien onvriendelijk, maar er komt dan altijd gelach aan de andere kant. Ze beseffen dat, als ze mij niet meer horen, het dan goed gaat. Als ik ze dan effectief ook niet meer moet horen, dan geeft dat een goed gevoel, bij hen én bij mij.”

KATRIEN: “Een studente criminologie voerde vorig jaar een beperkte bevraging uit bij onze cliënten, als masterproef. Daaruit bleek dat mensen het meest hadden gewaardeerd dat ze bij ons terecht konden en wij alles opvolgden. Ze moeten hun verhaal niet elke keer opnieuw aan anderen

vertellen en voelen zich opgenomen in een warm netwerk. Bovendien zijn we erg toegankelijk. Mensen kunnen ons op gelijk welk moment op verschillende manieren contacteren.”

HOE ZIEN JULLIE DE TOEKOMST VAN HET VEILIG HUIS? WAT MOET OF KAN ER NOG BETER?

SOPHIE: “Ik denk aan de onmenselijke situaties in de gevangenissen. Een gedegen psychosociale ondersteuning zou daar al moeten starten. Daders komen na de gevangenis immers terug in onze gezinnen terecht. Inzetten op langdurige hulp, een netwerk en vertrouwen opbouwen vraagt tijd. Zo kunnen we ten volle onze rol als ‘kanarie in de koolmijn’ spelen. Wij zitten op het veld en zien, horen en voelen waar het fout loopt of kan lopen.”

KATRIEN: “Het zou mooi zijn mocht het Veilig Huis rechtstreeks toegankelijk zijn voor burgers. Ik zie het dan als een soort inloophuis. Verder is er ook nood aan meer educatie. Jonge mensen beginnen aan relaties en weten vaak niet wat oké is en wat niet. Je ziet bijvoorbeeld in de serie op VRT dat bepaalde signalen of voortekens altijd weer terugkeren. Het zou veel leed voorkomen mochten jonge mensen, zowel meisjes als jongens, die tijdig opmerken. Ook hier geldt het spreekwoord ‘voorkomen is beter dan genezen’. Wij geven alvast vorming aan onze professionele partners, maar het is voorlopig nog maar een klein onderdeel van onze werking en dat zou best meer mogen zijn.”

WAT GEVEN JULLIE GRAAG MEE AAN LOKALE BESTUREN DIE NOG NIET IN HET VEILIG HUIS ZIJN INGESTAPT?

SOPHIE: “In onze regio zijn alle lokale besturen ingestapt. Dat is een luxepositie! We begrijpen dat lokale besturen verantwoordbare keuzes moeten maken, ook budgettair. Dat is soms een moeilijke kaap om te nemen, maar het loont zeker de moeite om mee in het Veilig Huis te stappen. Lokale besturen kunnen onze werking dichter bij hun inwoners brengen.”

“We begeleiden jongeren niet enkel binnen de muren, maar vooral richting hun toekomst”

Sinds 1 januari 2026 maken de gemeenschapsinstellingen deel uit van het Agentschap Justitie en Handhaving. Die verandering brengt heel wat nieuwe kansen met zich mee, maar voor campusverantwoordelijken Gino Ivens en Kristoph Plattau blijft de essentie onveranderd: een omgeving creëren waar de toekomstkansen van de jongeren centraal staan. “We zetten sterk in op intrinsieke motivatie en participatie en ondersteunen onze jongeren om buiten betere keuzes te maken.”

Identikit Gino en Kristoph

Gino Ivens werkt al 23 jaar in de gesloten jeugdinstelling in Everberg. Hij startte als leefgroepbegeleider, groeide na 15 jaar door tot teamverantwoordelijke en vervult vandaag de rol van campusverantwoordelijke.

Ook Kristoph Plattau is al jarenlang een vertrouwd gezicht. Hij werkte 8 jaar als leefgroepbegeleider, vervolgens 4 jaar als teamverantwoordelijke en is intussen 4 jaar campusverantwoordelijke.

Dagelijks bewaken ze de overkoepelende werking op de campus: ze zoeken en ondersteunen personeel, schrijven jongeren in en denken actief mee na over de pedagogische trajecten in de leefgroepen.

JULLIE HEBBEN BEIDEN AL EEN AANTAL JAREN ERVARING OP DE TELLER STAAN. ALS JULLIE TERUGKIJKEN NAAR DE BEGINJAREN: HOE ANDERS WAS DE WERKING TOEN?

GINO: “Toen ik twintig jaar geleden begon als leefgroepbegeleider zag de werking er helemaal anders uit. De Grubbe was toen nog een federale instelling met cipers en cellen. Eigenlijk een echte jeugdgevangenis. Als begeleider had je veel minder verantwoordelijkheid dan vandaag.”

KRISTOPH: “Ik herinner me die tijd ook nog heel goed: tralies, prikkeldraad, celdeuren... Het was een totaal andere context en manier van werken. Doorheen de jaren zijn we enorm gegroeid, zowel in omvang als in expertise. Onze aanpak is vandaag veel pedagogischer en wetenschappelijk onderbouwd. Dat is ook nodig – we beslissen mee over de toekomst van een puber en dat doe je niet op buikgevoel.”

WELKE VERANDERINGEN HEBBEN VOLGENS JULLIE HET GROOTSTE VERSCHIL GEMAAKT?

GINO: “Vroeger waren we een overlooppinstelling: jongeren kwamen hier terecht als er geen plaats was in een andere instelling. Het jeugddelinquentedecreet bracht daar verandering in. Nu zijn we een oriëntatiecentrum en zijn we vanaf het begin betrokken bij het traject van de jongeren. Dat maakt een groot verschil. We proberen in te schatten

wat de jongere nodig heeft, hoe groot het risico op herval is en of hij na een maand kan doorstromen of beter op een andere plek verder begeleid wordt. Waar we vroeger vooral keken naar het hier-en-nu in de leefgroep, bekijken we vandaag het volledige plaatje.”

KRISTOPH: “In de beginjaren lag de focus sterk op discipline en extrinsieke motivatie. Jongeren deden wat er van hen gevraagd werd omdat er hen anders een sanctie boven het hoofd hing. Maar dat werkte niet: je kreeg ja-knikkers die eigenlijk niet gemotiveerd waren om het anders te doen. Vandaag zetten we in op intrinsieke motivatie, betrokkenheid en participatie. We plaatsen de jongere centraal en proberen hun leefwereld te begrijpen, zodat we kunnen inschatten hoe ze het buiten gaan doen.”

WAT MOTIVEERT JULLIE OM HIER ELKE DAG OPNIEUW HET BESTE VAN JEZELF TE GEVEN?

GINO: “Dat is heel eenvoudig: de jongeren zelf. Het is soms geen gemakkelijke job en het vraagt veel energie, maar je krijgt er minstens evenveel voor terug. Soms zit dat in kleine dingen: een jongere intellectueel prikkelen, iets in beweging krijgen, een oprechte ‘dank je wel’. Onze gasten hebben vaak al veel meegemaakt als ze hier terechtkomen. Ze moeten hun verantwoordelijkheid nemen, dat klopt, maar ze mogen hier ook even op pauze drukken. Het feit dat wij iets kunnen betekenen in dat verhaal, motiveert mij enorm.”

“We willen de jongeren iets bijbrengen, maar we leren minstens evenveel van hen.”

“Intrinsieke
motivatie
maakt het
verschil.

KRISTOPH: “Voor mij zijn het ook de collega’s die een groot verschil maken. We hebben een jonge ploeg met een warme, zorgende houding die ik nog nergens anders ben tegengekomen. Niet alleen naar de jongeren, maar ook naar elkaar toe. Als er een crisis is, sta je er nooit alleen voor. Die verbondenheid zorgt ervoor dat ik hier graag werk: het kan wel eens moeilijk zijn, maar je kan altijd bij elkaar terecht.”

HOE GAAN JULLIE OM MET DE MOMENTEN DIE EMOTIONEEL OF MENTAAL WAT MEER AANDACHT VRAGEN?

KRISTOPH: “Het is vooral belangrijk dat je eerlijk bent met jezelf. Als je een moeilijk moment hebt, ontken dat dan niet. Deel je zorgen met collega’s en geef aan wat je nodig hebt om weer vooruit te kunnen. Het helpt enorm dat je terecht kan bij elkaar als het moeilijk wordt. En we hebben ook een opvangteam met collega’s die specifieke expertise hebben om je op te vangen na incidenten.”

GINO: “Ik probeer zo veel mogelijk met de fiets te komen werken. Dat helpt me om moeilijke situaties los te laten. En dat is misschien wel mijn belangrijkste tip: leer loslaten. En probeer daarna opnieuw verbinding te maken met de jongere, ook al is de drempel hoog. Dat kan helend werken en geeft vaak opnieuw energie.”

ALS JULLIE TERUGBLIKKEN OP JULLIE JAREN IN DE GRUBBE: WAT HEEFT DEZE JOB JULLIE ÉCHT GELEERD?

GINO: “Iemand zei me ooit dat leefgroepbegeleiders een ambacht beoefenen. En dat klopt. Je doet dit lang, met passie, en je blijft altijd bijleren. Soms bots je op je grenzen, maar net daardoor leer je jezelf kennen. We willen de jongeren iets bijbrengen, maar we leren minstens evenveel van hen. En het allerbelangrijkste is authenticiteit: wees wie je echt bent, anders prikken ze zo door je heen.”

KRISTOPH: “Wat ik geleerd heb, is dat jongeren in crisis vooral nabijheid nodig hebben. Als iemand roept of zijn kamer afbreekt, probeer ik toch binnen te gaan en contact te maken. In 90% van de gevallen lukt dat. Geef dus nooit te snel op: veel jongeren hebben nooit geleerd om op een andere manier te reageren. Als je daar doorheen kijkt, kan je echt iets betekenen.”

JULLIE WERKEN AL LANG MET JONGEREN IN EEN GESLOTEN INSTELLING. MERKEN JULLIE DAT HUN PROFIEL DOORHEEN DE JAREN VERANDERD IS?

GINO: “De dossiers van onze jongeren zijn de laatste jaren duidelijk complexer geworden. Ze stromen jonger in, vaak met een rugzak vol trauma, en de leefgroepen zijn veel

diverser dan vroeger. Soms leeft een 12-jarige samen met een 18-jarige, of iemand die hier zit voor diefstal naast iemand die geplaagd is voor een zwaar geweldsdelict. Dat zijn enorme verschillen in maturiteit en noden, en toch moeten ze elke dag samenleven in één leefgroep. Daarnaast speelt kansarmoede steeds duidelijker mee: veel jongeren groeien op in omstandigheden waar stabiliteit en perspectief niet vanzelfsprekend zijn.”

SINDS 1 JANUARI 2026 MAKEN DE GEMEENSCHAPSINSTELLINGEN DEEL UIT VAN HET AGENTSCHAP JUSTITIE EN HANDHAVING. WAT HOPEN JULLIE DAT DE TOEKOMST NOG IN PETTO HEEFT?

KRISTOPH: “Ik hoop vooral op stabiliteit. 20 jaar geleden zaten hier vijf jongens, nu zijn het er 74 en openen we binnenkort onze negende leefgroep. Die groei is mooi en toont dat er een grote nood is aan wat we hier doen. Tegelijk brengt ze ook nieuwe uitdagingen met zich mee, bijvoorbeeld op vlak van personeel. We willen niet alleen nieuwe mensen aantrekken, we willen ze ook kunnen houden. En dat is niet altijd eenvoudig, zeker met jonge generaties die sneller van job veranderen. Dat is iets waar we de komende jaren op willen inzetten. Want eens je het engagement aangaat, is het een job waar je écht veel kan uithalen.”

GINO: “Ik ben heel blij met het nieuwe capaciteitsplan. Dat zal ervoor zorgen dat de gemeenschapsinstellingen zich nog specifiekere zullen richten op jongeren die een jeugddelict plegen. En het houdt in dat we veel meer individueel kunnen werken. Sommigen vrezen dat de overstap naar justitie een hardere aanpak met zich meebrengt, maar dat zie ik niet gebeuren. Onze kern blijft dezelfde: de jongeren centraal plaatsen en hen ondersteunen om buiten betere keuzes te maken.”

Achter het gedrag van jongeren in een gemeenschapsinstelling gaat vaak een verhaal van kwetsbaarheid en complexe zorgnoden schuil. Dat vraagt om nauwe samenwerking, wederzijds vertrouwen en volharding. Sylvie Hilven, teamverantwoordelijke van gemeenschapsinstelling De Kempen, en Ignace Van Besouw, teamcoördinator van het outreachteam van OPZ Geel, vertellen hoe zij samen werk maken van ondersteuning op maat, hoe hun teams elkaar versterken en waarom het belangrijk is om te blijven geloven in de kleine successen.

“Samen geven we jongeren de houvast die ze nergens anders vinden”

IN HET **ONDERZOEKSRAPPORT** ‘NAAR EEN SAMENWERKINGSMODEL TUSSEN DE GEMEENSCHAPSINSTELLINGEN EN DE GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG’ WORDT VERWEZEN NAAR JONGEREN DIE NIET IN EEN GEMEENSCHAPSINSTELLING THUISHOREN, MAAR ER TOCH BELANDEN DOOR COMPLEXE PSYCHISCHE PROBLEMEN. OVER WAT VOOR JONGEREN HEBBEN WE HET DAN PRECIËS?

SYLVIE: “Het gaat om jongeren die niet noodzakelijk zware feiten hebben gepleegd, maar toch door de jeugdrechter in een gemeenschapsinstelling worden geplaatst. Vaak groeien ze op in een verontrustende opvoedingssituatie en is hun ontwikkeling op verschillende vlakken vertraagd of vastgelopen. Ze hebben een hoge zorgnood, maar passen niet meer in een duidelijk afgelijnd ‘hokje’ binnen de hulpverlening. Ze zijn te sterk voor de ene voorziening en te kwetsbaar voor de andere.”

IGNACE: “Soms wordt een relatief klein feit – zoals het duwen van een opvoeder of het roken van een joint in het bijzijn van een andere minderjarige – aangegrepen om een jongere toch in een gesloten kader te plaatsen. In essentie hebben deze jongeren vooral nood aan zorg, maar door de complexiteit van hun problematieken kunnen ze vaak niet meer terecht in de reguliere jeugdhulp. Denk aan tienerprostitutie, verslavingsproblematieken, hechtingsstoornissen, suïcidaliteit of trauma. Het gaat zelden om één probleem, maar om een opeenstapeling. Dat vraagt samenwerking en een combinatie van expertises.”

HOE KIJKEN JULLIE ZELF NAAR DE AANWEZIGHEID VAN DEZE JONGEREN IN EEN GEMEENSCHAPSINSTELLING? WAT HEBBEN ZIJ NODIG EN WAT KUNNEN JULLIE HEN HIER BIEDEN?

SYLVIE: “Ik begrijp de jeugdrechter wel: deze jongeren hebben nood aan een stevige, veilige plek om te verblijven. In een gemeenschapsinstelling vinden ze vaak rust. Ze krijgen hier stabiliteit, voorspelbaarheid en nabijheid, en dat hebben ze nodig. Tegelijk horen ze hier eigenlijk niet thuis, omwille van de achterliggende problematiek. Wij werken forensisch en vertrekken vanuit een delict: wat zit erachter, wat zegt dat over de jongere en zijn context, hoe kunnen we het risico op herval verkleinen en het welzijn vergroten? Als er geen duidelijk delict is, valt die houvast grotendeels weg. Dan verschuift onze focus naar stabilisatie, met als doel de jongere opnieuw te laten doorstromen naar de reguliere hulpverlening.”

EENS ER VOLDOENDE STABILITEIT IS EN DE JONGERE KLAAR IS OM VERDER TE GAAN, HOE ZIET DAT VERVOLGTRAJECT ER DAN UIT? WAT ZIJN HUN UITSTROOMMOGELIJKHEDEN?

IGNACE: “We merken dat doorstromen niet altijd vanzelfsprekend is. De gekende problemen van continuïteit en wachtlijsten spelen daarbij een rol. In reguliere voorzieningen is het soms moeilijk om voorbij het gedrag te kijken en de onderliggende problematiek te blijven zien. Dat zet de draagkracht van teams onder druk, zeker wanneer patronen zich blijven herhalen. Deze jongeren hebben vaak nood aan intensieve 1-op-1-begeleiding en hoppen daardoor

soms van de ene voorziening naar de andere, om uiteindelijk opnieuw hier te belanden. We proberen hun context zo veel mogelijk te versterken, al kan ook die maar een beperkte zorglast dragen.”

“ Kwetsbaarheid vraagt samenwerking, vertrouwen en volharding.

Sylvie Hilven is teamverantwoordelijke van de trajectcoördinatoren en werkt al 21 jaar bij gemeenschapsinstelling De Kempen. Ze startte haar loopbaan als psycholoog, een functie die ze ongeveer 16 jaar uitoefende, waarna ze doorgroeide tot trajectcoördinator en later teamverantwoordelijke van de twee campussen.

Ignace Van Besauw is van opleiding verpleegkundige en deed vijf jaar ervaring op binnen het outreachteam, met bijkomende ervaring in de crisisunit voor jongeren in OPZ Geel. Sinds november 2024 is hij doorgesloopt naar de rol van teamcoördinator van het outreachteam.

JULLIE WERKEN NAUW SAMEN OM EEN ANTWOORD TE BIEDEN OP DE COMPLEXE NODEN VAN DEZE JONGEREN. HOE ZIET DIE SAMENWERKING ER CONCREET UIT IN DE PRAKTIJK?

IGNACE: “Het outreachteam maakt deel uit van het Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum Geel en is een vaste externe partner van gemeenschapsinstelling De Kempen. Jongeren worden bij ons aangemeld en krijgen een intakegesprek waarin we duidelijk maken dat onze begeleiding vrijwillig is. Samen bekijken we wat zij nodig hebben. Ons aanbod is breed en altijd op maat: ondersteunende gesprekken, psychotherapie, non-verbale therapie (beeldend en/of psychomotorisch), klinische assessments en medicamenteuze ondersteuning. Daarnaast kunnen we ook gecontacteerd worden in crisissituaties, bijvoorbeeld om het risico op suïcidaliteit in te schatten. Dat gebeurt gelukkig niet vaak.”

SYLVIE: “De samenwerking begint bij de opstart van het traject. De trajectcoördinator informeert het outreachteam over de achtergrond en aandachtspunten, zoals bijvoorbeeld middelengebruik. Niet veel later volgt een eerste gesprek met de jongere, wanneer alles nog vers in het hoofd zit. Het outreachteam biedt dus individuele begeleiding aan jongeren, maar is er ook voor onze medewerkers wanneer zij vragen hebben rond geestelijke gezondheid.”

JUSTITIE EN GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG VERTREKKEN ELK VANUIT HUN EIGEN LOGICA. WAAR BOTSSEN JULLIE SOMS OP TIJDENS DIE SAMENWERKING EN WELKE SPANNINGEN KOMEN DAARBIJ KIJKEN?

IGNACE: “Ons beroepsgeheim kan soms wringen. Jongeren delen zaken in vertrouwen die wij niet mogen terugkoppelen naar de gemeenschapsinstelling of de jeugdrechter. Dat maakt dat wij soms meer weten. Ook over wat goede nazorg precies inhoudt, verschillen de meningen al eens. Maar communicatie is cruciaal. Onze samenwerking lijkt een beetje op een huwelijk: als je blijft communiceren, kom je er samen wel uit. We werken al meer dan twintig jaar samen en de samenwerking was nooit beter dan vandaag.”

SYLVIE: “Voor de leefgroepen is het soms moeilijk dat het outreachteam enkel tijdens de kantooruren werkt, terwijl crisissen zich vaak 's avonds of in het weekend voordoen. Toch verloopt de samenwerking goed. We hebben geleerd realistisch te zijn in onze verwachtingen. Onze jongeren hebben vooral nood aan een veilige plek. Als ze die vinden bij het outreachteam, dan is dat alleen maar positief.”

**DE TRAJECTEN VAN DEZE JONGEREN VERLOPEN
ZELDEN RECHTLIJNIG EN VRAGEN OM
VERSCHILLENDE PERSPECTIEVEN. HOE VINDEN
JULLIE ELKAAR DAARIN?**

SYLVIE: “We hebben elk onze eigen expertise, maar versterken elkaar in de praktijk. Wanneer het om complexe problematieken gaat, betrekken we het outreachteam bij de teambesprekingen. Ook bij nieuwe uitdagingen, zoals het toenemend aantal psychoses bij jongeren, denken zij mee en reiken ze concrete handvatten aan.”

IGNACE: “Het traject van een jongere gaat vaak met ups and downs: periodes van rust worden afgewisseld met momenten waarop alles ontspoord. Samen proberen we stabiliteit te bieden. Daarnaast zijn we betrokken bij de ondersteuning van jongeren met een hoog risicoprofiel, helpen we mee aan visieontwikkeling en werken we mee aan intern beleid rond suïcidaliteit. We doen er alles aan om de jongeren een traject op maat te bieden, ieder vanuit zijn eigen expertise.”

**KUNNEN JULLIE EEN CONCRETE SITUATIE
SCHETSEN WAARIN DIE SAMENWERKING DUIDELIJK
NAAR VOREN KOMT EN ECHT EEN VERSCHIL
MAAKTE VOOR EEN JONGERE EN HET TEAM?**

IGNACE: “Ik denk meteen aan een jongere met een opeenstapeling van problemen: een moeilijke thuissituatie, genderproblematiek, zelfverwonding, suïcidale uitspraken en een cognitieve beperking. Dat woog zwaar op de leefgroep. Vanaf het begin zaten we samen rond de tafel en gingen we op zoek naar ademruimte, bijvoorbeeld via een time-out. Dat was geen eenvoudig traject, omdat de jongere vaak niet aan de vooropgestelde criteria voldeed. De jongere is ook gemotiveerd om psychiatrische ondersteuning te krijgen en dat volgen we nauw mee op. We zien deze jongere minstens twee keer per week, wat meer is dan gemiddeld, maar die opschaling was nodig en werd ook expliciet gevraagd.”

SYLVIE: “Die jongere had het ook moeilijk met het innemen van medicatie. Dan deden we opnieuw beroep op het outreachteam, zodat zij nog eens konden toelichten waarom

“Achter elk
gedrag schuilt
een complex
verhaal.”

medicatie nemen zo belangrijk is. We houden elkaar goed op de hoogte en weten elkaar snel te vinden.”

HET WERKEN MET DEZE DOELGROEP IS INTENS EN VAAK ONVOORSPELBAAR. WAT GEEFT JULLIE DE MOTIVATIE OM HIER ELKE DAG OPNIEUW VOOR TE BLIJVEN GAAN?

IGNACE: “Elke jongere is uniek. Twee jongeren kunnen met dezelfde feiten binnenkomen en toch een volledig ander traject doorlopen. En geen enkele dag is hetzelfde. De ene dag voer je een goed gesprek, de andere dag wil een jongere liever geen contact. Die onvoorspelbaarheid vraagt creativiteit en geeft betekenis aan onze job.”

SYLVIE: “We kunnen niet alle problemen oplossen, dat moeten we onszelf ook niet wijsmaken. Maar we moeten wel de kleine successen blijven zien en vieren: een jongere die je jaren later nog eens tegenkomt en enthousiast is, een traject dat goed loopt in een andere voorziening, iemand die je kan motiveren om een volgende stap te zetten. Het zijn die kleine dingen die mij elke dag opnieuw motiveren.”

TOT SLOT: WELKE BOODSCHAP WILLEN JULLIE MEEGEEVEN AAN DE BUITENWERELD OVER DEZE JONGEREN EN OVER HET WERK DAT HIER – VAAK IN STILTE – GEBEURT?

IGNACE: “Deze jongeren dragen een dubbel stigma; ze worden vaak aanzien als een combinatie van de kleine criminelen en de zotten uit het gesticht. Terwijl het gaat om heel kwetsbare jongeren die veel hebben meegemaakt. Het risico op een self-fulfilling prophecy is groot: ‘de maatschappij zegt dat ik een crimineel ben, dus dat zal wel zo zijn’. Wees je daar als buitenstaander bewust van. Het is belangrijk om te kijken naar het volledige verhaal achter een jongere en te beseffen dat het nog altijd pubers zijn, met een persoonlijkheid in volle ontwikkeling.”

SYLVIE: “Een jongere is zoveel meer dan zijn daden. Kijk naar hun krachten, hun talenten en wat wél goed loopt. Wij zijn geen jeugdgevangenis, ook al leeft dat beeld soms. Jongeren nemen hier hun verantwoordelijkheid op binnen duidelijke grenzen, maar we bieden tegelijk een veilige omgeving om te bouwen aan een toekomstperspectief, samen met en voor onze jongeren.”

“We willen niet wachten tot het misloopt”

Met het Decreet Integriteitsbeoordeling Openbaar Bestuur – kortweg DIOB – hebben de openbare besturen een nieuw wapen in de strijd tegen georganiseerde criminaliteit. Geen spectaculaire politieacties, maar een preventief instrument: vergunningen of subsidies weigeren wanneer er ernstige aanwijzingen zijn dat ze misbruikt zullen worden. “De overheid mag niet onbedoeld ondermijnende criminaliteit faciliteren”, duidt Joachim Heyligen, adviseur veiligheid bij de afdeling Handhaving.

WAT IS DIOB PRECIES?

JOACHIM: “DIOB moet voorkomen dat georganiseerde criminaliteit zich nestelt via legale structuren. het voornaamste doel is preventief ingrijpen, voor er een beslissing genomen wordt. Als er ernstige aanwijzingen zijn dat een vergunning zal worden gebruikt voor bijvoorbeeld witwaspraktijken of mensenhandel, dan kan ze worden geweigerd.

Identikit Joachim Heyligen

Joachim Heyligen is adviseur veiligheid bij de afdeling Handhaving. Hij studeerde rechten, en werkt sinds 2022 bij AJH. Hij volgt voornamelijk DIOB, het Vlaams Handhavingsplatform, subsidiefraude en de opmaak van de veiligheidsplannen op.

DIT LIGT IN DE LIJN VAN DE MISSIE VAN HET AGENTSCHAP: WERKEN AAN EEN VEILIGE EN RECHTVAARDIGE SAMENLEVING.

JOACHIM: “Klopt. We willen vermijden dat criminaliteit vaste voet krijgt via overheidsbeslissingen. Dat past volledig binnen onze opdracht.”

KAN JE EEN CONCREET VOORBEELD GEVEN?

JOACHIM: “Een motorclub bijvoorbeeld die een clubhuis wil vestigen in een loods of boerderij. Als bijvoorbeeld uit financiële gegevens blijkt dat de investering eigenlijk niet verklaarbaar is, kan dat wijzen op illegale financiering – drugsproductie, opslag van gestolen goederen, witwaspraktijken. Dan kan een vergunning preventief geweigerd worden.”

“Ook subsidies vallen onder het systeem. Als een organisatie aantoonbare banden heeft met criminele netwerken, kan je moeilijk publiek geld blijven toekennen.”

ZOWEL VLAAMS ALS FEDERAAL BESTAAT ER ZO'N WETGEVING.

JOACHIM: “Ja, Vlaanderen heeft een eigen decreet dat al in 2023 werd goedgekeurd. Eind 2025 volgde het uitvoeringsbesluit dat het systeem effectief in werking zet. Daarnaast bestaat er ook een federale regeling met een eigen DIOB-bureau. De bedoeling was oorspronkelijk om met de federale overheid een omvattend samenwerkingsakkoord te sluiten, dat is niet gelukt, nu zetten we wel nog steeds in op een samenwerkingsakkoord dat als voornaamste doel heeft de wederzijdse informatie-uitwisseling te regelen. Dat akkoord is er voorlopig nog niet, omdat de federale DIOB-wetgeving momenteel wordt geëvalueerd.”

EEN SAMENWERKINGSAKKOORD KOMT ER OOIIT WEL AAN.

JOACHIM: “Dat is wel de bedoeling. Vandaag hebben wel al een pak info, maar met een samenwerkingsakkoord krijgen openbare besturen ook toegang tot bijvoorbeeld bepaalde politie- of gerechtelijke gegevens. Nu moeten ze werken met eigen informatie, gegevens van Vlaamse inspectiediensten en het Vlaams Handhavingsplatform (VHP) intern openbare bronnen. Maar we hebben beslist niet langer te wachten.”

Meer slagkracht

WAT MAAKT DE WETGEVING NU ANDERS VOOR LOKALE BESTUREN?

JOACHIM: “Gemeenten probeerden vroeger soms al in te grijpen, maar zonder duidelijke juridische basis. Dat zorgde voor onzekerheid. Nu is er een decreet met een duidelijke procedure. Lokale besturen hebben eindelijk een stevig rechtskader om op terug te vallen.”

WIE START ZO'N INTEGRITEITSONDERZOEK OP?

JOACHIM: “Het initiatief ligt bij het openbaar bestuur zelf, meestal de gemeente die bevoegd is voor de vergunning of subsidie. Vaak gebeurt dat op basis van signalen. Bijvoorbeeld wanneer de politie waarschuwt dat een onderneming elders betrokken was bij verdachte praktijken. Daarnaast kunnen gemeenten gebruikmaken van een crimiscan die een eerste risico-indicatie geeft op basis van financiële en openbare gegevens.”

“ Kan een motorclub haar investering niet verklaren, dan kan dat wijzen op illegale financiering en aanleiding geven tot een preventieve weigering van een vergunning.

HOE LANG DUURT ZOIETS?

JOACHIM: “Als het gebeurt tijdens een vergunningsprocedure, worden de beslistermijnen geschorst. Het onderzoek kan dan maximaal 80 dagen duren. Wordt het later opgestart, bijvoorbeeld nadat er nieuwe aanwijzingen opduiken, dan is er geen vaste termijn. Maar een negatieve beslissing kan nooit zonder dat de betrokkene eerst wordt gehoord.”

IS DAT JURIDISCH NIET ERG DELICAAT? JE WEIGERT IETS OP BASIS VAN VERMOEDENS.

JOACHIM: “Het gaat niet om losse vermoedens. Er moeten gegronde redenen zijn, onderbouwd met een degelijk dossier. Eén oud feit op een strafblad volstaat niet. Het principe is juridisch getoetst. Het decreet doorliep de volledige adviesprocedure bij de Raad van State, en ook de federale regeling overleefde toetsing door het Grondwettelijk Hof. Preventief optreden kan, zolang het proportioneel en zorgvuldig gebeurt.”

SOMMIGEN VREZEN EEN ‘BIG BROTHER’-INSTRUMENT.

JOACHIM: “Dat is niet de bedoeling. Dit is geen systeem van algemene screening. Een gemeente moet niet alle kapperszaken of cafés systematisch controleren. Het wordt alleen toegepast wanneer er concrete aanwijzingen zijn van risico’s.”

Eerlijker speelveld

ZIJN DE GEMEENTEN HIER KLAAR VOOR?

JOACHIM: “Het is nieuw, voor hen én voor ons. Daarom begeleiden we de eerste dossiers intensief. We werken aan opleidingen, sjablonen en praktische ondersteuning.

Het is niet de bedoeling om in Vlaanderen een groot eigen bureau uit te bouwen, zoals federaal, het is wel de bedoeling om het federale DIOB-bureau in te schakelen in onderzoeken op basis van het DIOB-decreet. Dit moet nog worden geregeld in het samenwerkingsakkoord. Wij ondersteunen en coördineren vooral.”

BESTAAT DIT SYSTEEM ELDERS?

JOACHIM: “Ja. In Nederland bestaat er ook een dergelijke wetgeving die als inspiratie diende. Ook daar was in het begin debat over proportionaliteit, maar het systeem is intussen ingeburgerd.”

WAT MOET DIOB UITEINDELIJK OPLEVEREN?

JOACHIM: “Een veiligere samenleving, maar ook een eerlijker economisch speelveld. Bonafide ondernemers mogen niet geconfronteerd worden met schaduwbedrijven die enkel dienen om zwart geld door te sluizen. Door die structuren preventief te weren, maak je ruimte voor wie wel correct werkt.”

“De eerste dossiers zullen bepalend zijn. Iedereen heeft wat koudwatervrees. Maar de instrumenten liggen nu op tafel. We willen vooral vermijden dat we pas optreden wanneer het al te laat is.”

“Een gemeente moet niet alle kapperszaken of cafés systematisch controleren. Het wordt alleen toegepast wanneer er concrete aanwijzingen zijn van risico’s.”

“Niet iedereen is geschikt om een enkelband te krijgen.”

De enkelband was alomtegenwoordig in het nieuws in 2025. Er was niet alleen de uitrol bij minderjarige plegers vanaf 12 jaar, maar ook een geagiteerd politiek debat over overvolle gevangenissen en de bijhorende noodwet. Jef Verlinden – geen familie –, afdelingshoofd van het Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht (VCET), kijkt er met gemengde gevoelens naar. Hij houdt van zijn job en waardeert de aandacht voor de enkelband. “Maar sommige journalisten moeten zelf onder enkelband gezet worden. Dan zien ze er de ernst van in.”

Even terug naar de vorige legislatuur. De federale regering beslist om gevangenisstraffen onder de drie jaar effectief uit te voeren. Een keuze die de overbevolking zienderogen doet toenemen, ‘grondslapers’ worden een begrip in Vlaanderen en duizenden veroordeelden wachten in vrijheid af tot het hun beurt is om hun straf uit te zitten. Vlaams minister van Justitie Zuhal Demir doet haar federale collega’s een aanbod: “Zet die mensen tenminste onder enkelband.”

IS DAT ZO’N MOMENT DAT JE JE ALS HOOFD VAN HET VCET VERSLIKT IN JE KOFFIE?

JEF: Nee, helemaal niet. Met onze ploeg kunnen we heel wat aan en we hebben al enkele stevige jaren achter de rug waarin we het onderste uit de kan hebben moeten halen. Mits de nodige versterking heb ik zoiets van: wir schaffen das.

IN 2023 WAS HET AANTAL AANGESLOTEN ENKELBANDEN 6767. DIT JAAR IS DAT 4510. U HEEFT EEN RUSTIG JAAR ACHTER DE RUG.

JEF: (lacht) Nee! Die cijfers geven een vertekend beeld. In 2023 heeft minister Demir zwaar geïnvesteerd in het VCET. Dat moest ook om mensen sneller onder enkelband te zetten. Wachttijden konden oplopen tot 6 maanden, nu is het 2 weken. Dan krijg je dus wel een eenmalige grote inhaalbeweging die de cijfers omhoogstuwt dat jaar. Laat ons zeggen dat een gewoon jaar rond de 5000 moet draaien. Al hangt dat natuurlijk af van de rechtbanken. Zij bepalen het tempo.

Wat vorig jaar ook heeft gespeeld is een verandering in de federale aanpak. In het verleden werd de overbevolking bestreden door de gevangenisdirecteurs. Die voelden de druk op hun bevolking, telden het aantal beschikbare plaatsen en plaatsten zowat iedereen die in aanmerking kwam – zelfs mensen die nog niet gedetineerd waren – zo snel mogelijk onder enkelband.

Vandaag kan een gevangenisdirecteur die beslissing niet meer nemen. Dat systeem werd overgelaten aan de rechters, en die waren veel minder gul met enkelbanden. Zij oordeelden niet vanuit de overbevolking, maar op basis van het dossier.

Trouwens, dit jaar sneuvelt het één na het ander dagrecord. We zitten opnieuw ruim boven de 2000 mensen die vandaag onder enkelband staan en dat gaat niet snel afnemen.

Bovendien heeft Vlaanderen per hoofd van de bevolking zeer veel enkelbanden. Ter vergelijking: Oostenrijk met een kleine 10 miljoen inwoners heeft er 400. Dat is 20% van Vlaanderen. En om het helemaal af te maken, is er een nieuwe noodwet die straks in werking treedt. Geloof me, we gaan onze beentjes mogen insmeren.

WELKE CONCLUSIE KUNNEN WE NOG TREKKEN UIT DE CIJFERS?

JEF: Voorlopige hechtenis, mensen die nog niet veroordeeld zijn maar wel thuisarrest krijgen, is bezig aan een steile klim. De helft van de enkelbanden die we in 2025 aansloten, was bij iemand in voorhechtenis. Hun aantal stijgt snel. Vandaag

gaat het om meer dan 600 mensen op dagbasis, goed voor 2.254 per jaar. In 2021 waren dat er nog 1.000. Enkelbanden onder voorhechtenis zijn uitgerust met GPS en vergen veel meer controle.

ZAL DE ENKELBAND OOIIT DE GEVANGENISSEN KUNNEN VERVANGEN?

JEF: Dat was de voorspelling toen de enkelband 25 jaar geleden werd ingevoerd. Dat de enkelband de overbevolking zou stoppen. Misschien zelfs gevangenis zou sluiten. En vandaag zitten we met de grootste crisis ooit. Dus nee. Eén op drie gevangenen verblijft illegaal in het land. Dat is goed voor zo'n 4.400 mensen. Waar ga je die huisvesten?

Identikit Jef Verlinden

Jef Verlinden is afdelingshoofd van het Vlaams Centrum voor Elektronisch Toezicht (VCET) binnen het Agentschap Justitie en Handhaving, waar hij verantwoordelijk is voor de organisatie en uitbouw van elektronisch toezicht in Vlaanderen.

“Een enkelband kan veel goed doen, maar dan moet hij wel rond het juiste been hangen.”

Een enkelband is bovendien niet voor iedereen geschikt. Het vergt discipline en vaardigheden. Ieder jaar hebben we mensen die vragen om naar de gevangenis te mogen gaan. In de gevangenis moet je geen beslissingen nemen over je dagindeling. Je moet niet door het raam staren naar de vrije wereld. Je moet niet kiezen om thuis te blijven terwijl je kind een hattrick aan het scoren is. Je bent voor een stuk ook je eigen cipier.

(Windt zich op) Weet je wat mijn dag kan verbrodden? Journalisten die schrijven dat iemand 'vrij is onder enkelband'. Die snappen er niks van. Iedere journalist die dat schrijft, zou eens een maand enkelband moeten krijgen. Het is menselijk loodzwaar. Je bent niet vrij. Het is een straf. Ik garandeer u: wie het zelf meemaakt, schrijft dat nooit meer. Kandidaten mogen zich melden.

JE PAKT HET PERSOONLIJK.

JEF: Ja, toch wel. Strafuitvoering en recidivebeperking zijn belangrijk. Dat gaat over minder slachtoffers en een veiligere samenleving. Dat er dan foute informatie wordt verspreid over een aanpak die echt een belangrijke maatschappelijke rol kan spelen? Dat stoort mij enorm. De enkelband verdient een beter imago dan het vandaag heeft. Het is wel degelijk een straf.

HET ZAL NU EENMAAL ALTIJD MINDER ERG ZIJN DAN EEN OVERVOLLE CEL.

JEF: Moeten we daar dan tegen concurreren? Mensonwaardige toestanden en meer recidive? Nee, dank u. Wij gaan net de andere kant uit. In 2025 hebben we geïnvesteerd in meer menselijke ondersteuning voor mensen onder enkelband. Niet alleen controleren, maar ook ondersteunen. Verhinderen dat mensen domme dingen doen. Dat werkt. Trek dat niet in het belachelijke omdat je er niets van weet. Dat is eigenlijk het enige wat ik wil zeggen.

Vergis u niet. In ons beleid zijn we streng. Een uur dat je moet binnen zijn, is een uur dat je moet binnen zijn. Beschadig je ons materiaal, dan betaal je dat terug. Dat was ook nieuw in 2025, dankzij onze minister. En het is een stap vooruit. Maar we doen meer dan dat. De tijd dat we alleen cipiers waren achter een computerscherm is voorbij.

2025 WAS OOK HET JAAR VAN DE UITROL VAN MINDERJARIGEN ONDER ENKELBAND. DE JONGSTE WAS AMPER 13.

JEF: En dat is een perfect voorbeeld van de mogelijkheden van een enkelband. Zij krijgen de full option behandeling, zeg maar. Strikt toezicht met GPS, waarbij elke stap wordt opgevolgd. Wel naar school, niet naar het pleintje en op tijd thuis aan tafel. En tegelijk is er intensieve begeleiding van een coach die hen opvolgt, ondersteunt, aanpakt als het fout loopt. De eerste resultaten tonen aan dat het werkt. Daar gebeuren mooie dingen. Ouders die heel dankbaar zijn dat ze terug controle hebben over hun kind. Ze voelen het aan alsof ze hun kind terugkrijgen. Ik ben hier voorstander van. En dat gaat ook werken voor jongvolwassenen. Ik wil niet bepalen wat de politiek moet doen, maar ik ben daarvan overtuigd.

“Mensen onder enkelband zijn vaak hun eigen cipier. Dat is niet makkelijk.”

WAT ME NAADLOOS BIJ MIJN SLOTVRAAG BRENGT. EEN ENKELBAND IN EEN GEZIN, DAT IS AANPASSEN VOOR IEDEREEN?

JEF: Absoluut. Ik zeg altijd: “Een enkelband draag je nooit alleen.” Zowel in positieve als in negatieve zin. We krijgen telefoons van ouders wiens 19-jarige zoon onder enkelband het huis kort en klein slaat en vragen of wij hem willen komen halen. Dat zijn schrijnende situaties. We melden dat meteen, maar het is aan de rechtbank om te beslissen wat er gebeurt.

Anderzijds is er Zweeds onderzoek dat aantoont dat kinderen het moeilijker hebben wanneer hun vader in de gevangenis zit dan wanneer hij thuis is onder enkelband. Ze doen het gemiddeld beter op school en hebben later betere kansen op de arbeidsmarkt. Ook dat is een versie van “een enkelband draag je nooit alleen”. Het belangrijkste is dat je de juiste mensen een enkelband geeft. Het is niet voor iedereen. Maar aan het juiste been, werkt het.

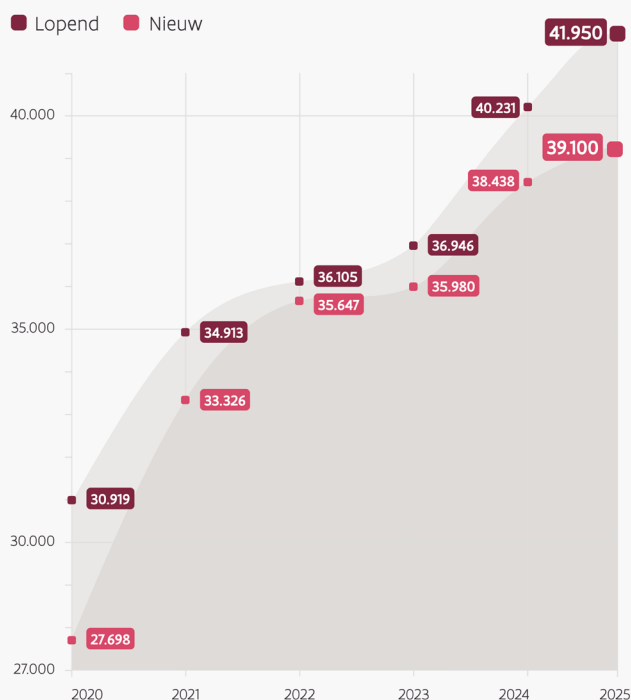
Justitiehuizen

De justitiehuizen staan in voor de opvolging en begeleiding van daders en verdachten aan wie voorwaarden zijn opgelegd, en voor het opvolgen, informeren en ondersteunen van slachtoffers tijdens de gerechtelijke procedure. Daarnaast informeren en adviseren zij de familierechtbank bij (echt)scheidingsconflicten. De strafrechter kan ook advies vragen aan het justitiehuis over de meest passende straf of over de haalbaarheid van een straf. Het aantal dossiers stijgt elk jaar binnen de drie kerntaken: daderbegeleiding, slachtofferonthaal en maatschappelijk onderzoek in het kader van familiaal conflicten.

JUSTITIEHUIZEN IN VLAANDEREN EN BRUSSEL

EVOLUTIE DOSSIERS

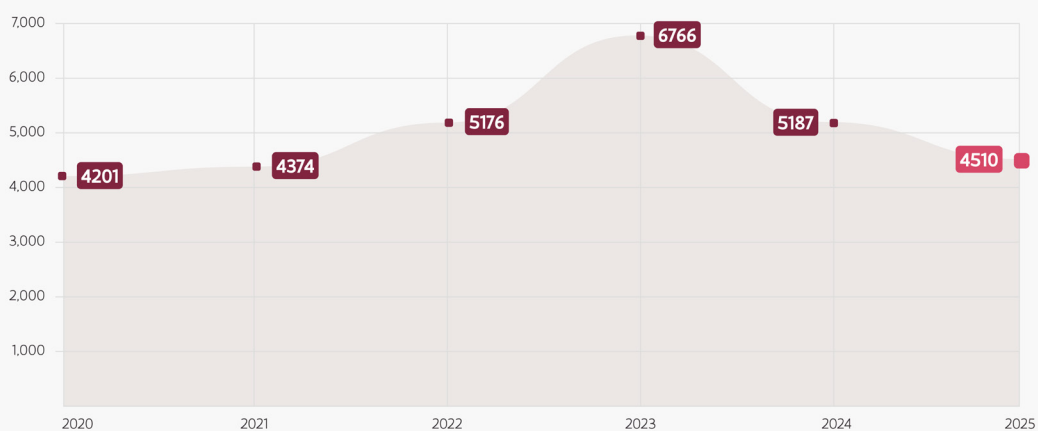
VERDELING NIEUWE DOSSIERS

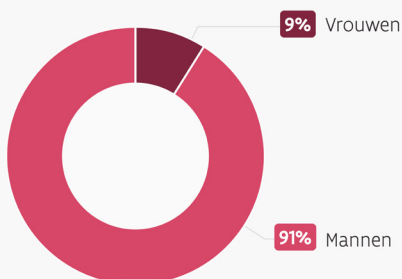
Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht

Het Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht (VCET) staat in voor de aansluiting en opvolging van enkelbanden. Na jarenlange stijging, is er een lichte daling maar dit zijn er nog steeds meer dan het aantal nieuwe aansluitingen in 2020. Intussen is weer een stijging ingezet. De daling was er doordat ook korte gevangenisstraffen tot drie jaar effectief worden uitgevoerd. In voorhechtenis wordt elektronisch toezicht steeds vaker gebruikt als alternatief voor detentie. Op jaarbasis gaat het om ongeveer de helft van alle aansluitingen.

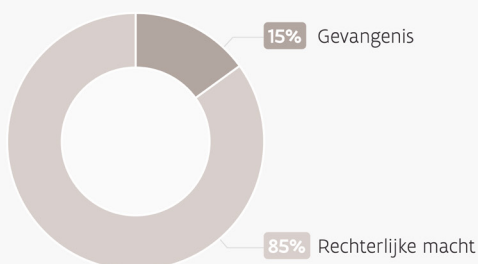
AANTAL AANSLUITINGEN VAN EEN ENKELBAND

VERDELING NAAR GESLACHT

WIE LEGDE EEN STRAF MET ENKELBAND OP?

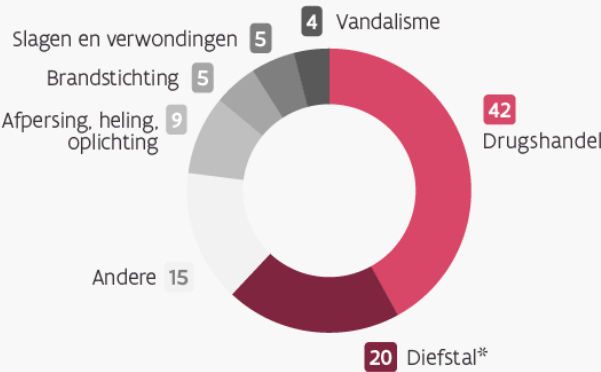
Sinds juni 2024 is het voor jeugdrechters ook mogelijk om minderjarige daders een enkelband op te leggen. Deze trajecten duren in beginsel drie maanden, maar dit kan verlengd worden. In die periode volgt het VCET de jongere op en biedt een begeleider intensieve begeleiding. Met deze aanpak kunnen we jongeren opnieuw in een juiste richting oriënteren. In 2025 droegen drieënzeventig jongeren een enkelband.

AANTAL AANSLUITINGEN VAN EEN ENKELBAND BIJ MINDERJARIGEN

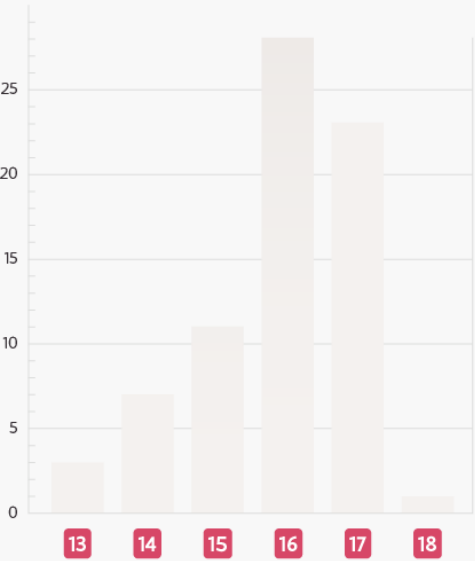
73 aansluitingen, waarvan er 16 vroegtijdig werden stopgezet

VERDELING VOLGENS MISDRIJF

* Inclusief diefstal met geweld en diefstal met braak
Een dossier kan meerdere misdrijven omvatten.

VERDELING VOLGENS LEEFTIJD

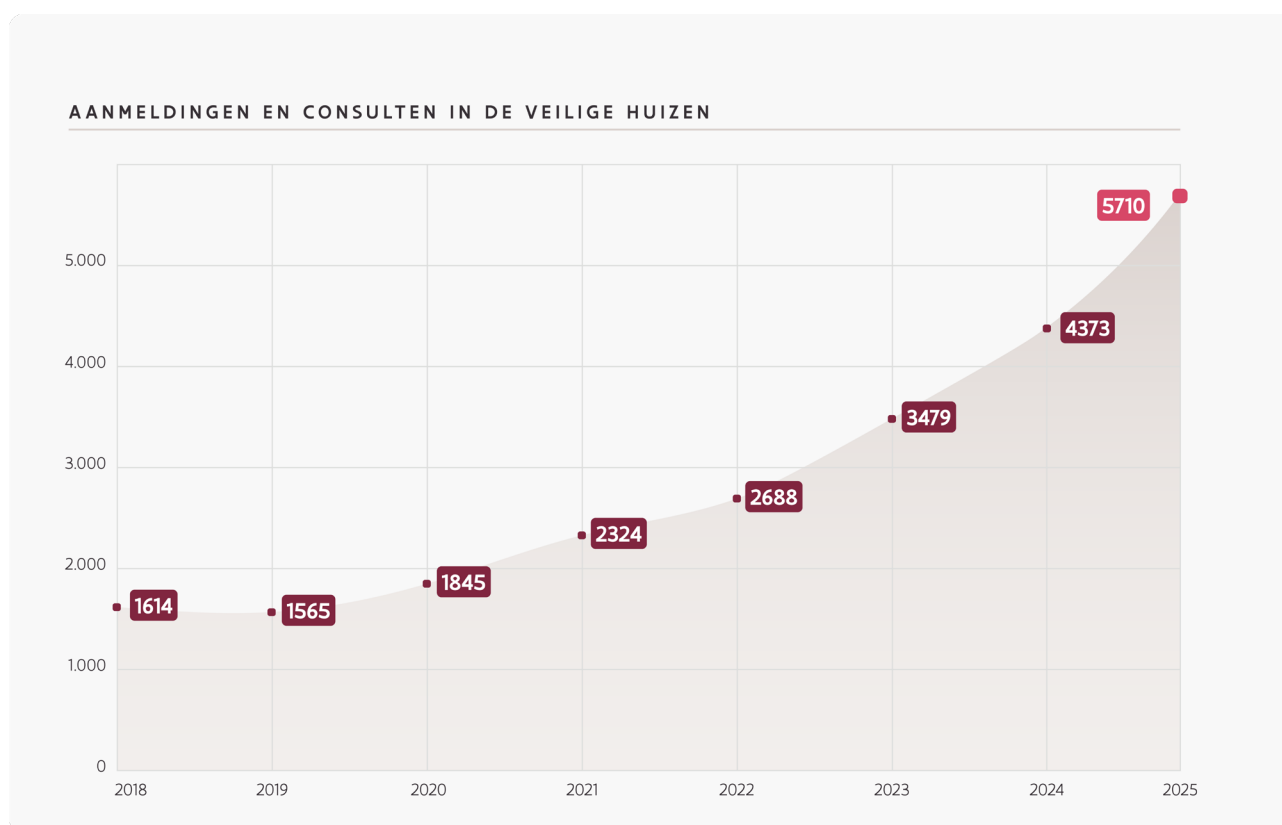
Veilige huizen

In de Veilige Huizen komen politie, parket, hulpverlening en lokale besturen samen om intrafamiliaal geweld te bestrijden en gezinnen te begeleiden. De veiligheid en het welzijn van het gezin, en in het bijzonder van het kind, staan hierin steeds voorop. In 2025 opende het tiende Veilig Huis in Aalst (Veilig Huis Dender).

Ook in 2025 bleven de Veilige Huizen inzetten op een sterke, gezamenlijke aanpak van intrafamiliaal geweld. Dankzij de samenwerking tussen hulpverlening, politie, justitie en lokale besturen konden gezinnen sneller en gericht ondersteund worden.

De aanpak liep via de gekende sporen: casusondersteuning en intensieve casusregie, consult en lotgenotengroepen. Daarnaast werd de werking verder versterkt door de stapsgewijze uitbreiding van casusondersteuning naar nieuwe lokale besturen.

De cijfers van 2025 tonen de groei en het vertrouwen in de werking aan: 3936 dossieraanmeldingen, 1774 consulten en 273 deelnemers aan lotgenotengroepen. Het bereik en de totale instroom van de werking groeiden sterk: van 1565 geregistreerde consultvragen en dossieraanmeldingen in 2019 naar 5710 in 2025.

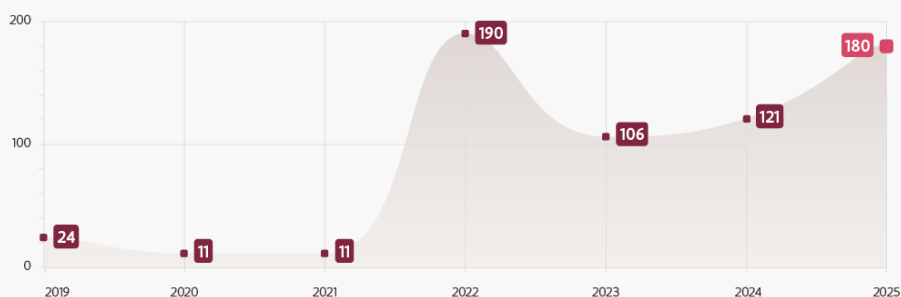
In het najaar van 2025 werd het Vlaams actieplan ter bestrijding van gendergerelateerd geweld goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Hiermee werd een sterk fundament gelegd voor het beleid van de komende jaren. De focus ligt op de integrale aanpak van seksueel geweld, seksueel grensoverschrijdend gedrag, intrafamiliaal geweld, eergeerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking. Het plan vertrekt vanuit de noden van slachtoffers en bundelt 115 acties op vlak van preventie, professionalisering van professionals en gepaste hulpverlening en maatregelen voor slachtoffers en plegers. Het Agentschap Justitie en Handhaving zorgt voor de coördinatie van het plan, monitort de uitvoering van de acties en zet in op een vlotte, doeltreffende samenwerking tussen de betrokken ministers. AJH is betrokken bij in totaal 61 acties: het agentschap trekt 49 acties en bij 12 acties is het meewerkende partij.

Commissie Erkenning en Bemiddeling

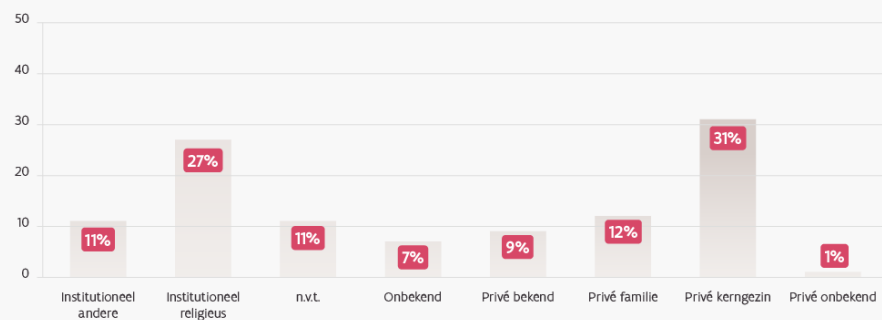
De Commissie Erkenning & Bemiddeling (COMEB) zet zich in voor iedereen die meer dan tien jaar geleden slachtoffer werd van seksueel, fysiek of psychisch geweld, misbruik of verwaarlozing. Waar de feiten ook plaatsvonden - in de privésfeer, een instelling, een vereniging, een organisatie of ander verband - de commissie luistert naar slachtoffers zonder te oordelen of te veroordelen. Misbruik is onomkeerbaar, maar voor erkenning is het nooit te laat.

Naast erkenningsgesprekken ondersteunt de commissie ook het tot stand brengen van ontmoetingen of dialoog met vermeende plegers of betrokken instanties. Mensen kunnen er eveneens terecht voor informatie over juridische mogelijkheden en voor doorverwijzing naar passende hulpverlening of lotgenotencontact. De commissie werkt onafhankelijk en voert haar opdrachten uit in opdracht van de Vlaamse Regering.

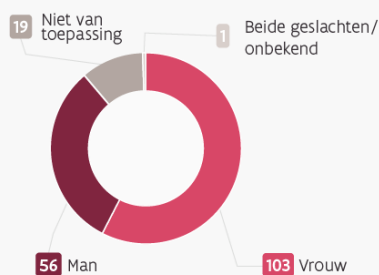
AANTAL AANMELDINGEN COMEB

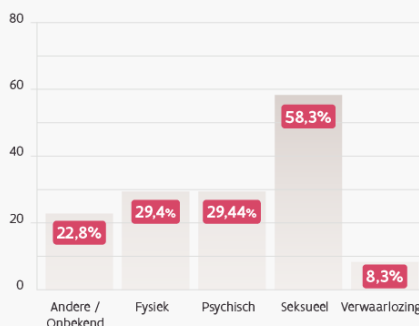
AANMELDINGEN COMEB VOLGENS CONTEXT (%)

AANMELDINGEN VOLGENS GESLACHT SLACHTOFFER

AANMELDINGEN VOLGENS AARD GEWELD (%)

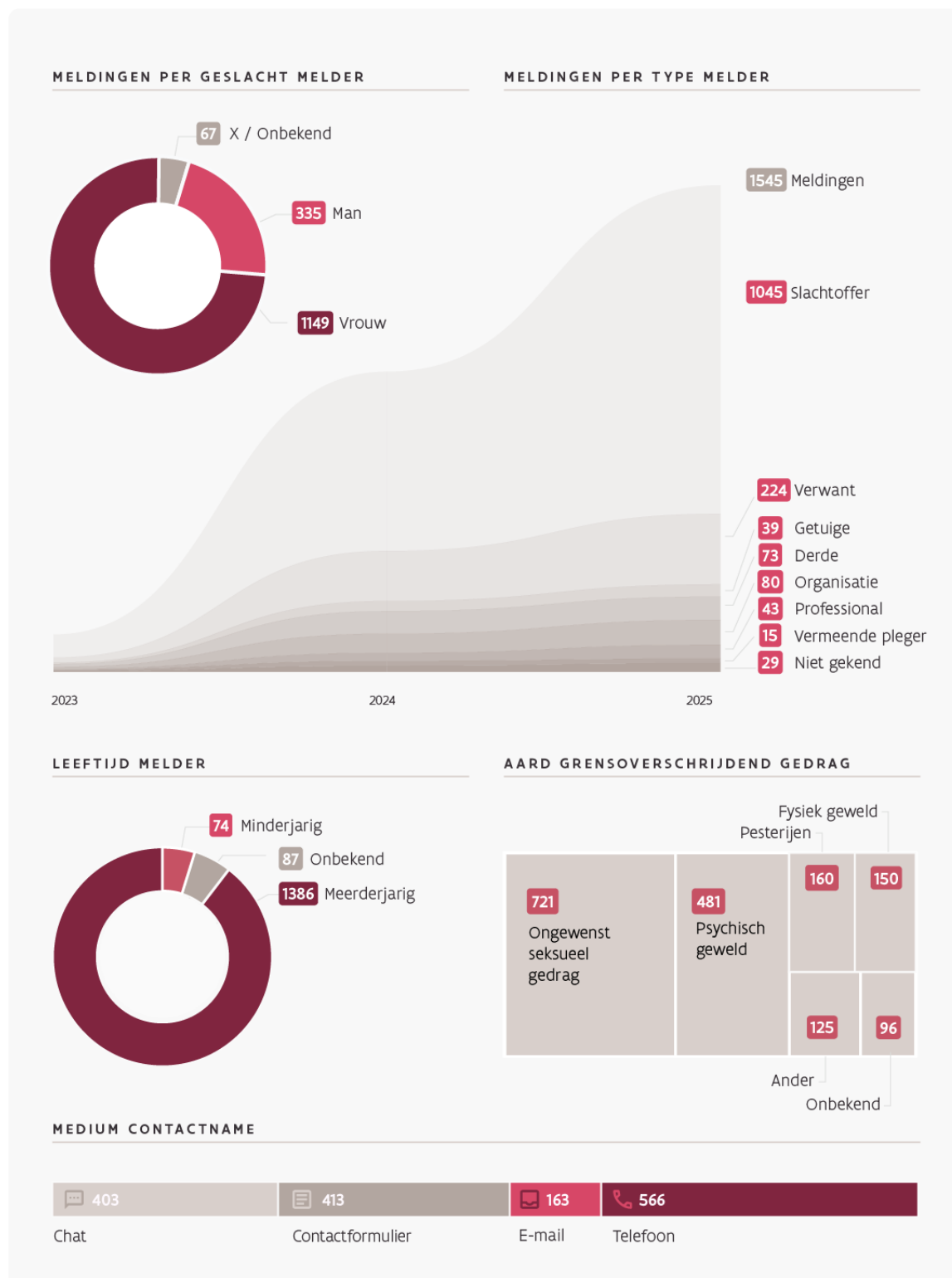
In 2025 ontving de commissie honderdtachtig meldingen, tegenover 121 in 2024. Bepaalde triggers zorgen ervoor dat mensen, vaak pas na vele jaren, het stilzwijgen doorbreken en hulp zoeken om ervaringen uit het verleden een plaats te geven. Actualiteit speelt daarbij een belangrijke rol. De grootste impact volgde op de uitzending van het programma De Nonnen op VTM: bijna 25% van de nieuwe meldingen kan rechtstreeks aan deze uitzending gelinkt worden. Hierdoor houdt 37% van de meldingen dit jaar verband met geweld in een institutionele context. In twee op de drie gevallen gaan de getuigenissen over feiten die plaatsvonden tijdens de kindertijd.

60% van de meldingen bij de commissie heeft betrekking op seksueel misbruik. In de meeste dossiers wordt bovendien melding gemaakt van een combinatie van verschillende vormen van geweld.

Vlaams Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag

Het Vlaams Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag luistert naar en helpt bij meldingen van grensoverschrijdend gedrag. Slachtoffers of bezorgde naasten kunnen anoniem en vertrouwelijk een melding doen. Het meldpunt biedt ondersteuning bij en informatie over mogelijke volgende stappen. Indien het slachtoffer dat wenst, begeleidt het meldpunt eventuele gesprekken met de dader en kan het adviseren en doorverwijzen naar andere hulpverlening. Daarnaast adviseert het meldpunt ook over beleidsvorming rond grensoverschrijdend gedrag.

In 2025 ontving het meldpunt 1545 meldingen. Dat is bijna een verdubbeling ten opzichte van de 954 meldingen in 2024.

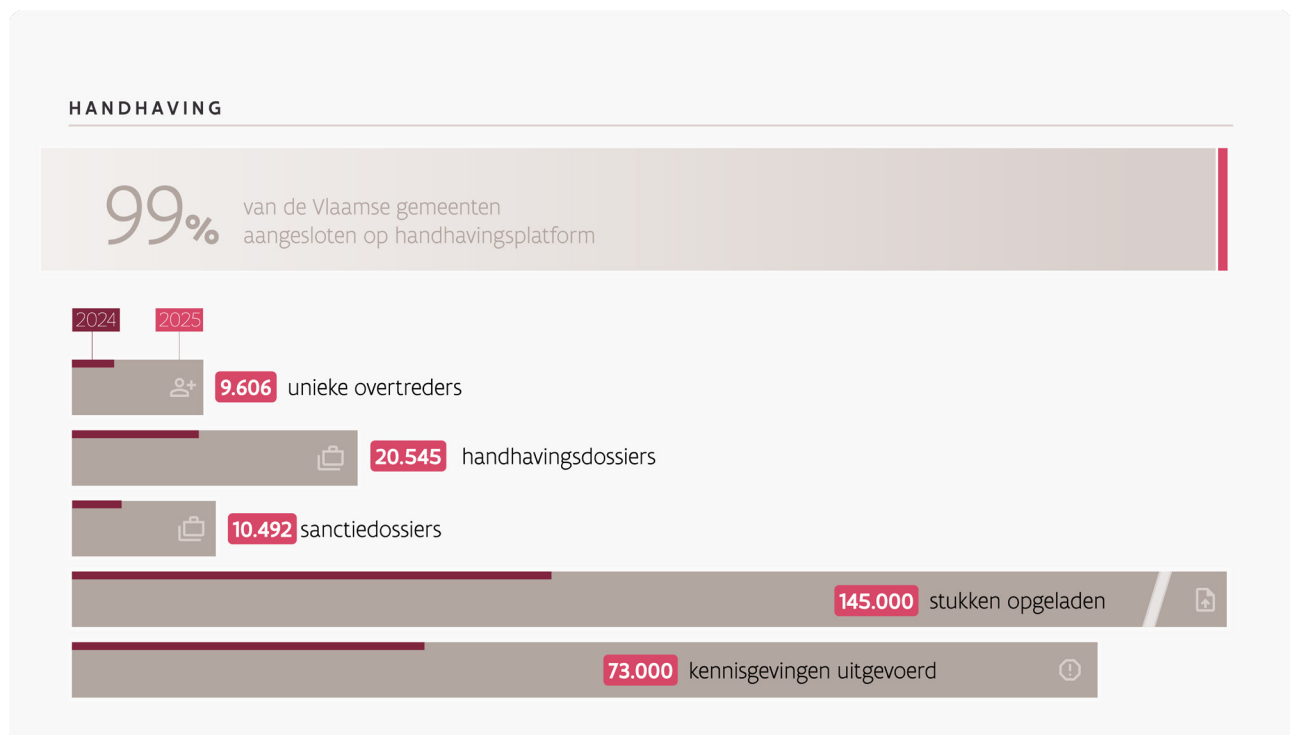
Handhaving

De afdeling Vlaamse Handhaving zorgt voor een doordacht en samenhangend handhavingsbeleid, zodat de regelgeving in Vlaanderen maximaal wordt nageleefd.

Sinds de lancering van het Vlaamse Handhavingsplatform in september 2023 is 99% van de Vlaamse gemeenten aangesloten, net als onder meer alle intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, Wonen in Vlaanderen, het Departement Omgeving, het Agentschap Natuur en Bos, de Vlaamse Milieumaatschappij, de Vlaamse Landmaatschappij en De Vlaamse Waterweg.

De meerwaarde blijkt duidelijk uit de cijfers: sinds de start werden 9606 unieke overtreders ingegeven, 20 545 handhavingsdossiers en 10 492 sanctiedossiers opgesteld, meer dan 145 000 stukken opgeladen en 73 000 kennisgevingen uitgevoerd.

Het platform biedt verhoogde mogelijkheden tot samenwerking, waardoor overtredingen doeltreffender kunnen worden aangepakt.

Hulp- en Dienstverlening aan Gedetineerden

De afdeling Hulp- en Dienstverlening aan Gedetineerden coördineert de hulp- en dienstverlening aan personen in detentie in de twintig gevangenissen en drie detentiehuisen in Vlaanderen en Brussel. In Olen opende in 2025 het derde detentiehuis van het land. De beleidscoördinator en organisatieondersteuner van het agentschap namen er de lead om een re-integratiegerichte aanpak uit te bouwen, in samenwerking met onze partners.

De hulp- en dienstverlening kreeg in 2025 een extra impuls met een gloednieuw Vlaams Strategisch plan ter versterking van personen in detentie. Dit plan is met drieënzestig acties de leidraad om de komende vijf jaar volop in te zetten op begeleiding op vlak van onderwijs, werk, gezondheid en wonen. Het agentschap coördineert het geheel voor een betere re-integratie van personen in detentie.

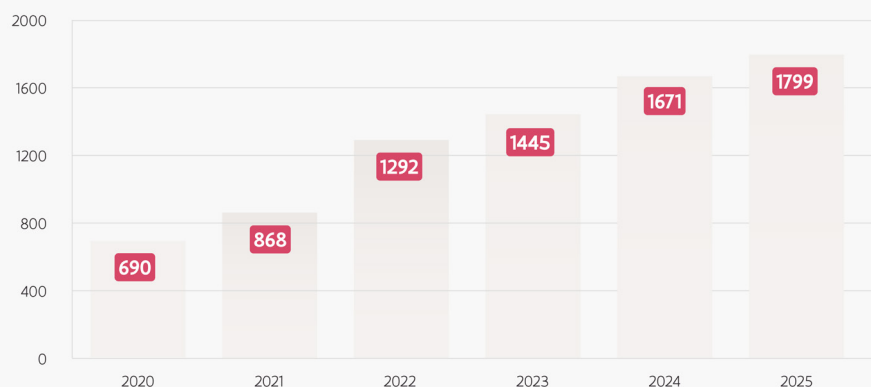
De overbevolking in de gevangenissen kent vele gevolgen, zoals onder andere personeelstekorten en stakingsdagen bij het bewakend personeel. In 2025 waren er veertien stakingsdagen. Op deze dagen werd het re-integratieaanbod zo goed als volledig geschrapt (in totaal werden in 2025 1688 sessies van het groepsaanbod geannuleerd en werd het individuele aanbod niet ingepland). Sinds de oprichting van het agentschap werd er al negentig dagen gestaakt in de gevangenissen.

Toch blijven we ondanks deze moeilijke context ons aanbod realiseren. Het aantal groepscursussen stijgt elk jaar, omdat we blijven vernieuwen en omdat de doelgroep ook stijgt. In 2025 waren er 1799 groepscursussen georganiseerd (elke cursus bestaat uit meerdere sessies). Het gaat onder meer om onderwijsaanbod, sollicitatietraining, gespreksgroepen, gedragstraining, verslavingsaanbod en creatherapie. Sport en bibliotheek zijn hierbij niet meegeteld, omdat dit dagelijks doorgaat.

In 2025 werd het proces voortgezet om alle coördinatiefuncties in de gevangenissen onder één dak bij het agentschap onder te brengen. Dit betekent dat ook de onderwijscoördinatoren van Vocvo vzw en de sport- en cultuurfunctionarissen van De Rode Antraciet vzw vanaf 1 januari 2027 de overstap naar het agentschap zullen maken, met het oog op een sterke hulp- en dienstverlening aan personen in detentie.

Het partnerschap tussen het Agentschap Justitie en Handhaving, Europa WSE (Werk en Sociale Economie) en het Europees Sociaal Fonds ging in 2025 een nieuwe fase in. De eerste reeks van acht experimentele projecten voor een betere re-integratie van personen in detentie liepen af na tweeënhalf jaar. In totaal werden meer dan 1300 intensieve begeleidingstrajecten opgestart. Op 1 juli 2025 zijn twaalf nieuwe ESF-projecten in tien verschillende gevangenissen en 1 detentiehuis gestart. Het agentschap treedt daarbij op als promotor of actieve partner. Met deze projecten versterken we de re-integratiekansen van gedetineerden en brengen we, in samenwerking met verschillende partners, een vernieuwend aanbod binnen de muren.

AANTAL GROEPSCURSUSSEN (VLAAMS AANBOD) IN DE GEVANGENISSEN EN DETENTIEHUIZEN

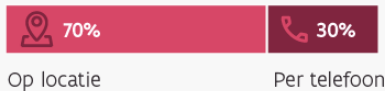
Juridische eerstelijnsbijstand

Het agentschap coördineert de juridische eerstelijnsbijstand. Elke burger kan hier gratis een beroep op doen om eenvoudige juridische vragen te laten beantwoorden door een advocaat. De juridische eerstelijnsbijstand wordt georganiseerd door de commissies voor juridische eerstelijnsbijstand op honderdvierentwintig locaties in Vlaanderen en Brussel. In totaal werden meer dan 40.000 juridische vragen beantwoord.

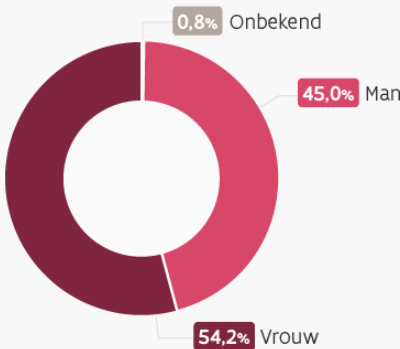
JURIDISCHE VRAGEN

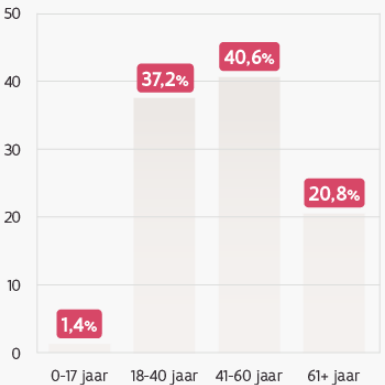
VERDELING VOLGENS MEDIUM

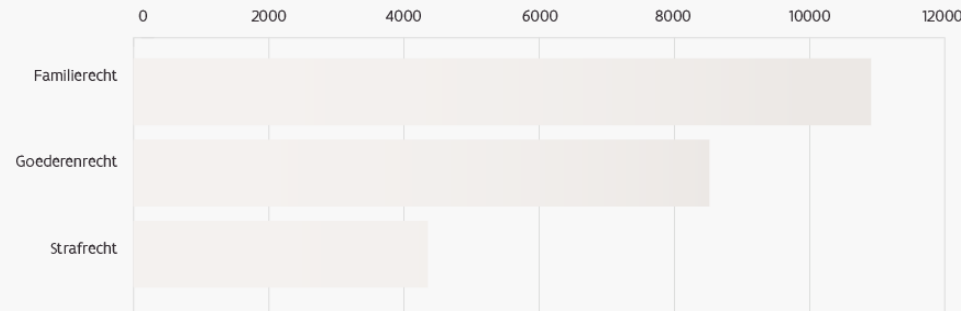
VERDELING VOLGENS GESLACHT

VERDELING VOLGENS LEEFTIJDSGROEP

AARD VAN DE JURIDISCHE VRAGEN

Gemeenschapsinstellingen en HCA-diensten

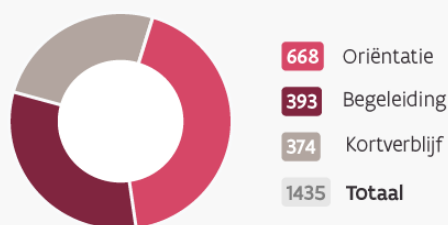
Wanneer jongeren een jeugddelict plegen of ervan verdacht worden, kan een jeugdrechter hen in een gemeenschapsinstelling plaatsen. Jongeren die in een jeugdhulpvoorziening verblijven, kunnen er ook tijdelijk terecht voor een time-out van maximaal veertien dagen wanneer hun traject vastloopt. De gemeenschapsinstellingen bieden zo een gesloten en gestructureerde omgeving waarin wordt gewerkt aan oriëntatie, begeleiding of een kortdurende interventie.

In 2025 werden in totaal 2169 opnames gerealiseerd, goed voor 1270 unieke minderjarigen. Daarmee blijft het aantal opnames stijgen. Ten opzichte van 2020 is er zelfs sprake van een verdubbeling van het aantal opnames omwille van een jeugddelict. Die stijging hangt samen met de uitbreiding van de capaciteit in de voorbije jaren en met de invoering van nieuwe trajecten, zoals kortverblijf. Deze maatregel maakt het mogelijk om jongeren voor een afgebakende periode van 14 dagen op te vangen na een jeugddelict, bijvoorbeeld bij het schenden van voorwaarden of wanneer jongeren voor het eerst in de fout gaan.

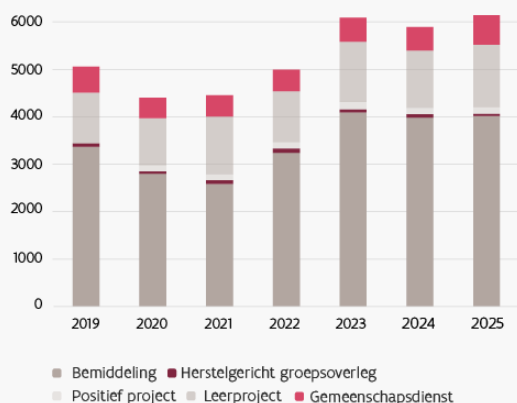
OPNAMES EN TRAJECTEN IN EEN GEMEENSCHAPSINSTELLING

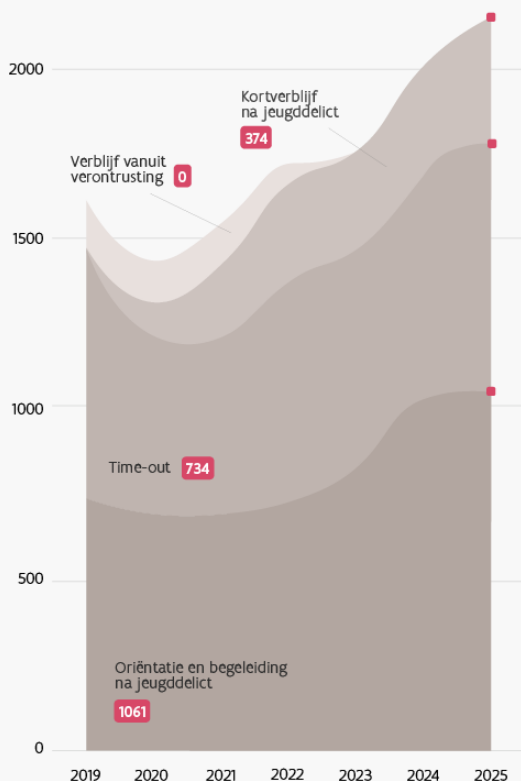
OPNAMES IN HET KADER VAN EEN JEUGDDELICT

MAATREGELEN HCA-DIENSTEN

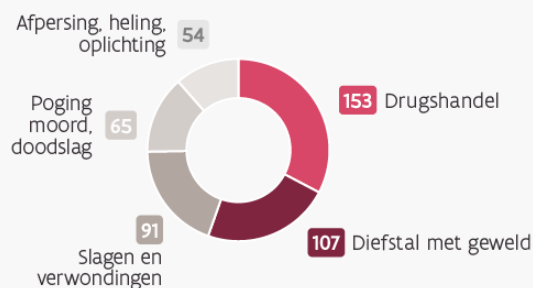

MAATREGELEN GEMEENSCHAPSINSTELLINGEN

AANLEIDING BIJ INSTROOM IN DE GRUBBE

TOP 5 - MODULE ORIËNTATIE

De verschillende modules spelen daarbij elk een eigen rol. Oriëntatie vormt de start van elk regulier traject en leidt in ongeveer 60% van de gevallen tot een vervolg in de module begeleiding. Kortverblijf en time-out bieden dan weer een kortdurend maar intensief kader om een traject bij te sturen of escalatie te voorkomen. In 2025 werden 668 trajecten in oriëntatie, 393 in begeleiding, 374 in kortverblijf en 734 time-outs geregistreerd. Bij de aard van de feiten die aanleiding geven tot een opname voor een oriëntatieperiode in de gemeenschapsinstelling De Grubbe (Everberg) vormen drugsgerelateerde feiten de grootste categorie, gevolgd door diefstal met geweld en opzettelijke slagen en verwondingen.

De diensten voor Herstelgericht en Constructieve Afhandeling (HCA-diensten) bieden een ambulant antwoord op jeugddelinquentie. Ze zetten in op herstel en verantwoordelijkheid, met aandacht voor de jongere, het slachtoffer en de samenleving. Achter deze aanpak schuilt een duidelijke visie: een jeugddelict vraagt een reactie die inzet op herstel, groei en verbinding. Die aanpak krijgt vorm in verschillende werkvormen, zoals herstelbemiddeling, leerprojecten en gemeenschapsdienst, telkens afgestemd op de jongere en de context. Sinds 1 januari 2026 maken deze diensten deel uit van het Agentschap Justitie en Handhaving.

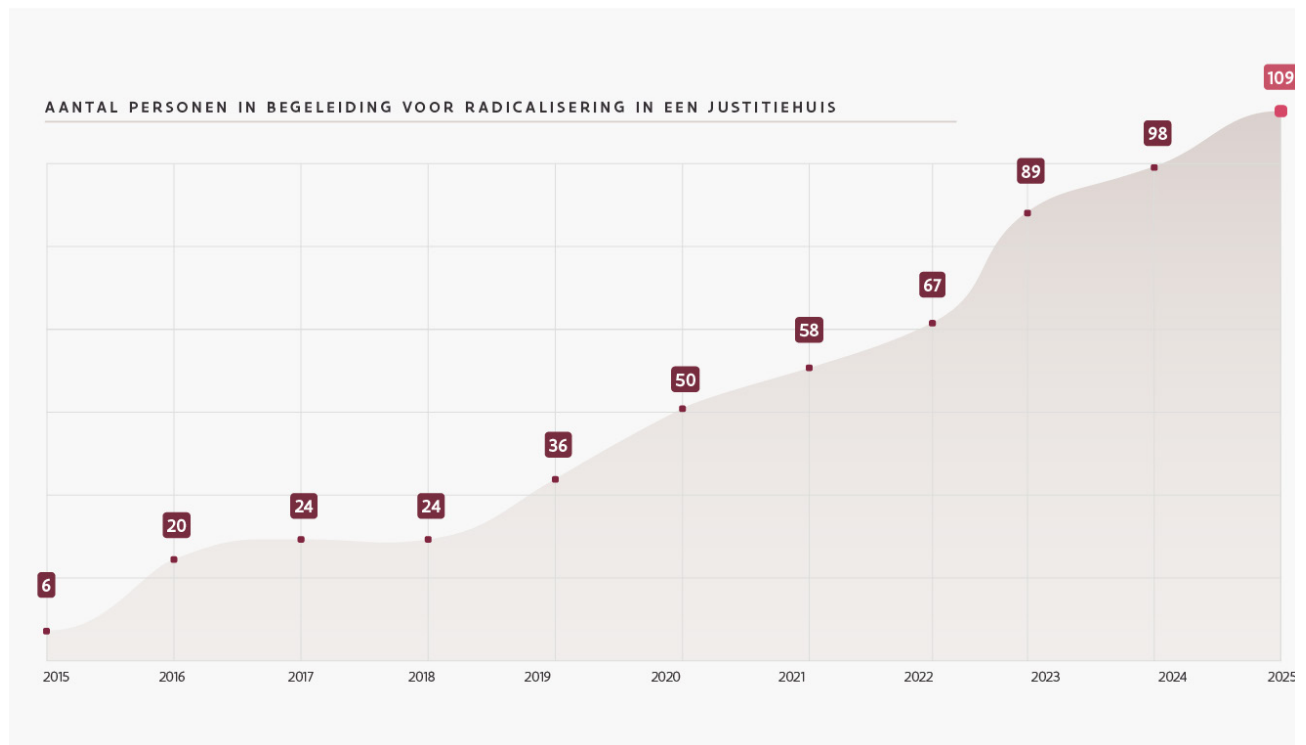
In 2025 registreerden de HCA-diensten 6151 meldingen, een stijging met 4,4% ten opzichte van 2024. Vooral bemiddeling, leerprojecten en gemeenschapsdiensten worden vaker ingezet. Herstelbemiddeling blijft daarbij veruit de meest gebruikte afhandelingsvorm. Dat sluit aan bij het uitgangspunt dat herstel systematisch wordt overwogen.

Tegelijk zien we dat andere trajecten, zoals herstelgericht groepsoverleg en het positief project, minder vaak voorkomen. Dat wijst op een evolutie naar meer directe en snel inzetbare vormen van begeleiding.

Het parket is met 70% de belangrijkste verwijzer. Voor bemiddeling loopt dat aandeel zelfs op tot bijna alle dossiers. Leerprojecten komen dan weer vaker via de jeugdrechtbank. Sommige maatregelen, zoals gemeenschapsdienst, kunnen enkel door de jeugdrechtbank worden opgelegd. De cijfers tonen dat de HCA-diensten een belangrijke rol spelen in het snel en op maat reageren op jeugddelicten. Met een brede waaier aan trajecten dragen ze bij aan herstel en bieden ze jongeren perspectief om opnieuw vooruit te gaan.

Radicalisering

Eind 2025 werd een nieuw actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme en terrorisme goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Dit plan richt zich met 33 acties zowel op preventie, begeleiding en opvolging als op versterkte samenwerking tussen de betrokken actoren. Samen met het Agentschap Binnenlands Bestuur coördineert het Agentschap Justitie en Handhaving het plan en de uitvoering ervan.

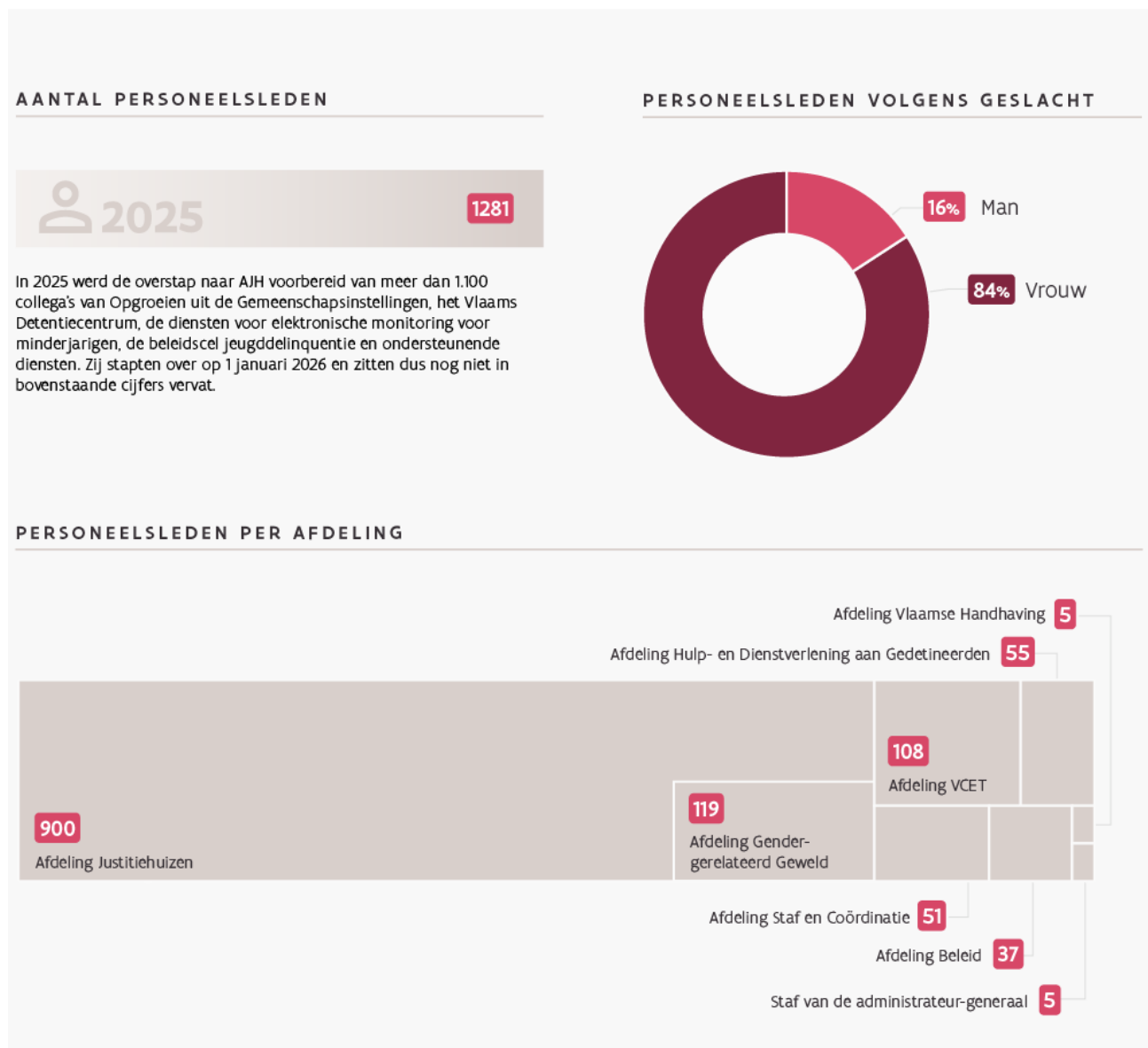
Personeel

Eind 2025 werkten 1281 medewerkers voor het agentschap. Het merendeel van het personeel is werkzaam in de Justitiehuisen.

Ons agentschap laat zich nog steeds kennen als een 'jonge' en 'vrouwelijke' organisatie. 84% van de personeelsleden is vrouw, meer dan de helft is jonger dan veertig jaar.

Het aandeel statutaire personeelsleden daalde tot 65% (tegenover 70% een jaar eerder). Als betrouwbare werkgever streeft het agentschap naar stabiliteit voor zijn medewerkers. 86% van de contractuele personeelsleden heeft een arbeidsovereenkomst van onbepaalde duur.

Tot slot investeert het agentschap volop in op leren en ontwikkelen. In 2025 volgden 95% van de medewerkers minstens één opleiding. Leren en ontwikkelen is voor iedereen toegankelijk, los van functie of organisatieonderdeel.

Financiën

Het merendeel van het budget van het Agentschap Justitie en Handhaving ging in 2025 naar lonen. Een kleiner deel ging naar het werkingsbudget en beleidsuitvoerende initiatieven, zoals wetenschappelijke onderzoeken.

